
STRATEGIA ROZWOJU GMINY TCZÓW NA LATA 2024-2030

PROJEKT

Dokument opracowany przez:

Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Usługowo-Handlowe „BaSz”

mgr inż. Bartosz Szymusik

26-200 Końskie ul. Polna 72

www.basz.pl

tel./fax: 41 372 49 75 e-mail: basz@post.pl

przy współpracy:

Urzędu Gminy w Tczowie

SPIS TREŚCI

WSTĘP	4
I. UWARUNKOWANIA PRAWNE I USTALENIA DIAGNOSTYCZNE.....	7
1.1. UWARUNKOWANIA PRAWNE I METODYKA OPRACOWANIA	7
1.2. KOMPLEMENTARNOŚĆ Z INNYMI DOKUMENTAMI PLANISTYCZNYMI	9
1.3. WNIOSKI Z KONSULTACJI SPOŁECZNYCH	14
1.4. WNIOSKI Z DIAGNOZY SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ GMINY	20
1.5. ANALIZA SWOT	28
II. PLAN STRATEGICZNEGO ROZWOJU GMINY TCZÓW	32
2.1. WIZJA ROZWOJU GMINY TCZÓW	32
2.2. MISJA ROZWOJU GMINY TCZÓW	33
2.3. PLAN STRATEGICZNY	34
2.4. KIERUNKI DZIAŁAŃ	38
III. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ ROZWOJU GMINY	47
IV. USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA I PROWADZENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ W GMINIE	52
V. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI WYZNACZONE DLA GMINY TCZÓW ...	55
VI. SYSTEM WDRAŻANIA, MONITORINGU, EWALUACJI I AKTUALIZACJI STRATEGII	58
6.1. SYSTEM WDRAŻANIA STRATEGII.....	58
6.2. SYSEM MONITORINGU REALIZACJI STRATEGII.....	59
6.3. EWALUACJA	59
6.4. AKTUALIZACJA DOKUMENTU.....	60
6.5. WSKAŹNIKI REALIZACJI STRATEGII	61
VII. RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	64
VIII. ŚRODOWISKOWE UWARUNKOWANIA REALIZACJI PLANU STRATEGICZNEGO	65
IX. WYTYCZNE DLA SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH	68
BIBLIOGRAFIA	71
SPIS TABEL, RYSUNKÓW I WYKRESÓW	71
ZAŁĄCZNIK Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Tczów	

WSTĘP

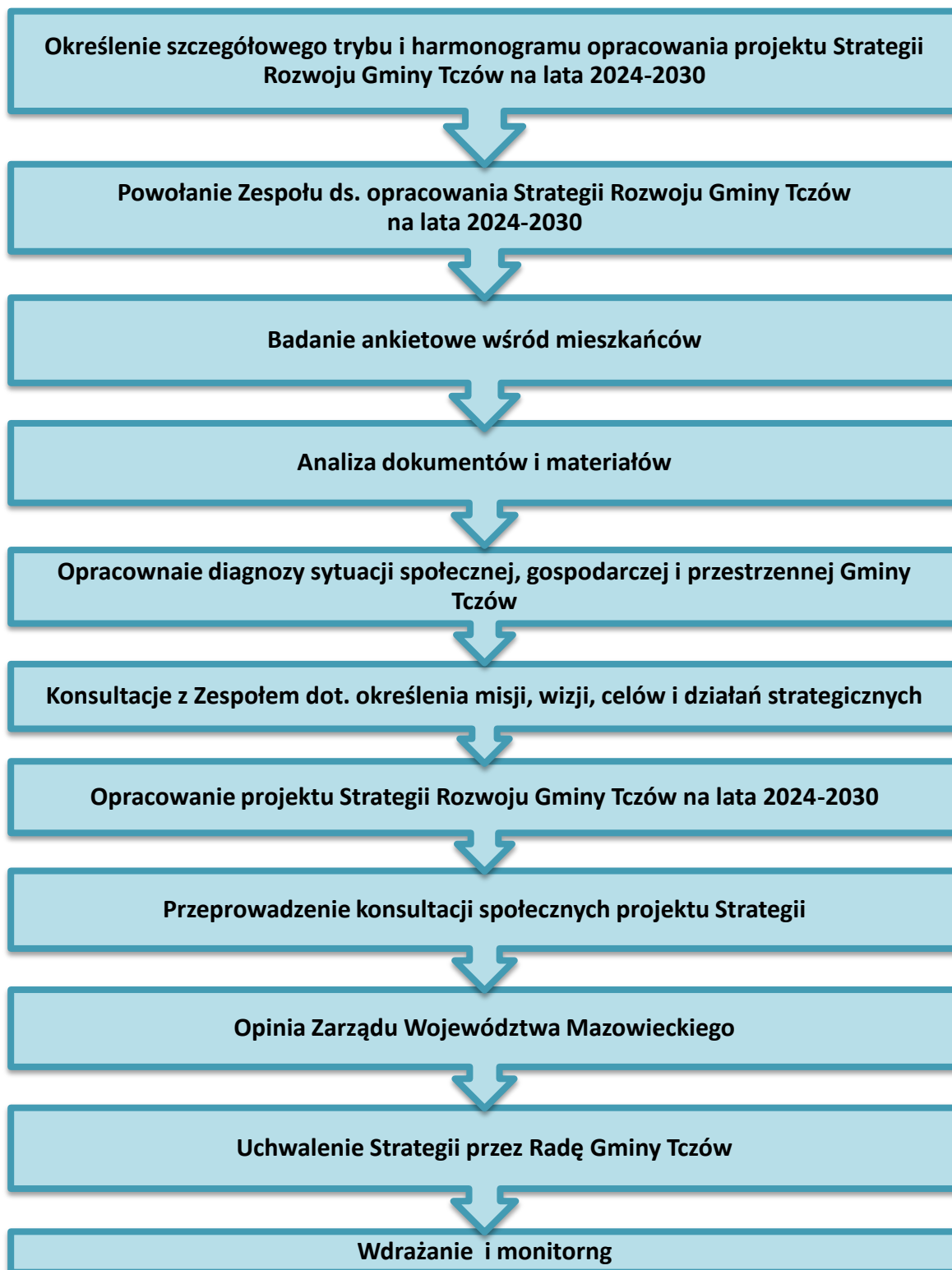
Zarządzanie gminą wiąże się z podejmowaniem szeregu działań i decyzji ważnych dla lokalnej społeczności. Aby efektywnie nią zarządzać potrzebny jest wieloletni plan, który będzie wskazywać kierunki jej dalszego rozwoju. Działania właściwe ze strategicznego punktu widzenia mają większe znaczenie niż działania nastawione na przynoszenie natychmiastowych efektów. Zarządzanie strategiczne jest procesem nastawionym na formułowanie i wdrażanie strategii, które ma na celu sprzyjanie wyższemu stopniowi zgodności organizacji, w tym wypadku gminy, z jej otoczeniem zewnętrznym oraz zachowaniem spójności wewnętrznej, a co za tym idzie – osiągnięciem przyjętych celów strategicznych.

Strategia Rozwoju Gminy Tczów na lata 2024-2030 powstała na mocy uchwały Nr LXXXIII/397/2024 Rady Gminy Tczów z dnia 15 kwietnia 2024r. w sprawie określenia trybu i harmonogramu opracowania Strategii Rozwoju Gminy Tczów na lata 2024-2030, w tym trybu konsultacji, o których mowa w art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 6 grudnia 2006r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

Głównym powodem opracowania strategii była konieczność stworzenia długofalowego dokumentu odpowiadającego oczekiwaniom i wyzwaniom współczesności oraz konieczność dostosowania zapisów w strategii do nowego paradygmatu polityki regionalnej w Polsce, mającego na celu zdynamizowanie rozwoju oraz redukcję przestrzennych różnic rozwojowych. Bardzo ważną kwestię stanowiło również zapewnienie spójności pomiędzy strategią rozwoju gminy i aktualnie obowiązującymi dokumentami strategicznymi na poziomie wspólnotowym, krajowym i regionalnym, w tym w szczególności z celami Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze. Zasadniczym argumentem, przemawiającym za opracowaniem strategii rozwoju gminy Tczów była również konieczność dostosowania jej celów i działań do polityki spójności Unii Europejskiej oraz wynikających z tej polityki celów tematycznych, wdrażanych za pomocą krajowych i regionalnych programów operacyjnych finansowanych w ramach perspektywy finansowej UE na lata 2021-2027.

Głównym celem tworzenia dokumentu strategicznego, jakim jest Strategia Rozwoju, jest zdiagnozowanie priorytetowych kierunków rozwoju, zmierzających do rozwoju społeczno-gospodarczego. Strategia Rozwoju Gminy Tczów na lata 2024-2030 to długookresowy plan działania, określający strategiczne cele rozwoju, zawierający kierunki oraz priorytety, które są niezbędne do realizacji przyjętych założeń.

ETAPY PROCESU PRAC NAD STRATEGIĄ ROZWOJU GMINY TCZÓW NA LATA 2024-2030

Opracowanie strategii rozwoju pozwala na określenie najbardziej efektywnych działań mogących zapewnić dynamiczny rozwój całego obszaru, stworzenie dogodnych warunków dla rozwoju oraz powstawanie nowych inicjatyw społecznych. Strategia stanowi ogół planowanych działań, zmierzających do realizacji wyznaczonych celów rozwojowych. Jest to sposób, w jaki gmina zamierza realizować swoją misję. Istotną cechą strategii jest budowa wizerunku gminy, który stanowi jej swoistą wizytówkę, jest źródłem informacji dla podmiotów gospodarczych, inwestorów i społeczności lokalnej o długoterminowych uwarunkowaniach rozwoju przyjętych przez gminę oraz o sposobach rozwiązywania przez nią pojawiających się problemów. Strategiczne planowanie polega przede wszystkim na wyeliminowaniu rozwiązań nierealnych. Każda strategia jest inna, ponieważ endo- i egzogeny wkład w programowanym przypadku jest inny. Za sprawą dokumentu strategicznego dana jednostka terytorialna może efektywnie wykorzystać własne zasoby, w tym zasoby finansowe, rzeczowe czy społeczne oraz określić sposoby przeciwdziałania pojawiającym się zagrożeniom. Strategia stanowi źródło zasad i zbiór rozwiązań.

Strategia Rozwoju Gminy Tczów na lata 2024-2030 składa się z dwóch zasadniczych części. Pierwszą z nich jest część diagnostyczna, oparta na analizie danych zastanych, która pozwoliła na przedstawienie sytuacji w gminie oraz mocnych i słabych stron gminy. Drugi, kluczowy element stanowi część planistyczną, która identyfikuje kluczowe cele, kierunki i plany na poziomie strategicznym i operacyjnym. Dopełnienie stanowi omówienie systemu wdrażania i monitoringu oraz ram finansowych i źródeł finansowania, które jest niezbędne do oceny możliwości realizacji strategii.

I. UWARUNKOWANIA PRAWNE I USTALENIA DIAGNOSTYCZNE

1.1. UWARUNKOWANIA PRAWNE I METODYKA OPRACOWANIA

Podstawa prawna

Podstawą do sporządzenia Strategii Rozwoju Gminy Tczów na lata 2024-2030 jest ustawa z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (tj. Dz. U. 2024 poz. 1465), ustawa z dnia 6 grudnia 2006r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (tj. Dz. U. 2024 poz. 324) oraz ustawa z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tj. Dz. U. 2024 poz. 1112). Art. 10e ust. 3 ustawy o samorządzie gminnym stanowi, że strategia rozwoju gminy zawiera wnioski z diagnozy, o których mowa w art. 10a ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (tj. Dz. U. 2024 poz. 324) oraz określa w szczególności:

- 1) cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym;
- 2) kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych;
- 3) oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym, oraz wskaźniki ich osiągnięcia;
- 4) model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy;
- 5) ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie;
- 6) obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa, o której mowa w art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie województwa (Dz. U. 2024 poz. 566), wraz z zakresem planowanych działań;
- 7) obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy, jeżeli takie zidentyfikowano, wraz z zakresem planowanych działań;
- 8) system realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych;
- 9) ramy finansowe i źródła finansowania.

Zgodnie z art. 10f. ust. 1. ustawy: *Rada gminy, w drodze uchwały, określa szczegółowy tryb i harmonogram opracowania projektu strategii rozwoju gminy, w tym tryb konsultacji, o których mowa w art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 6 grudnia 2006r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.* Dokument strategii wymaga podjęcia działań konsultacyjnych z interesariuszami zewnętrznymi, którymi są m.in. sąsiednie gminy i ich związki, a także lokalni partnerzy. Oprócz tego, projekt przedstawiony zostaje zarządowi województwa w celu wydania opinii dotyczącej sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie, określonych w strategii rozwoju województwa przez zarząd województwa (art. 10f. 1-3.).

Metodyka opracowania strategii

Opracowanie Diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Tczów

Celem diagnozy jest określenie stanu rozwoju i struktury gminy oraz wskazanie istniejących tendencji przemian, które będą miały wpływ na kształtowanie strategicznych kierunków dalszego rozwoju lokalnego gminy. Diagnoza zawiera charakterystykę stanu obecnego gminy, pozwoli na poznanie mocnych i słabych stron gminy oraz szans i zagrożeń w najbliższym otoczeniu, co przełoży się na możliwość wyznaczenia kierunków rozwoju oraz celów, jakie należy osiągnąć, by skutecznie wzmocnić rozwój gminy.

Konsultacje społeczne

Konsultacje społeczne dają możliwość współdziałania mieszkańców w budowaniu strategii. W ramach prac nad strategią zostało przeprowadzone wśród mieszkańców gminy badanie w formie ankiety internetowej udostępnionej na stronie gminy, którego celem było poznanie opinii mieszkańców o obecnej sytuacji w gminie oraz o zauważanych problemach i zadaniach rozwojowych, wskazania mocnych i słabych stron gminy. Strategie rozwoju to dokumenty silnie uspołecznione, głos mieszkańców jest istotny przy ich tworzeniu. Dzięki ankiecie przeprowadzonej przez Internet, możliwe było poznanie rzeczywistych potrzeb lokalnej społeczności. Pozyskane w ramach ankietyzacji informacje będą miały wpływ na zdefiniowanie kierunków rozwoju gminy i zaplanowanie zadań do wykonania w perspektywie do 2030 roku.

Analiza SWOT

Analiza SWOT stanowi jedną z najpopularniejszych metod analizy diagnozy sytuacji. Służy porządkowaniu i segregacji faktów, danych i informacji pozyskanych na potrzeby opracowania diagnozy społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy. Analiza stanowi użyteczną pomoc przy dokonywaniu oceny zasobów i otoczenia danej jednostki samorządu terytorialnego, ułatwia też identyfikację problemów i określenia priorytetów rozwoju. Jako główne zalety tej metody należy wskazać:

- generowanie z otoczenia szans rozwoju oraz zagrożeń hamujących rozwój gminy, szczególnie w kontekście efektywnego wykorzystania lokalnego potencjału,
- diagnozowanie bliższego oraz dalszego otoczenia gminy,
- określenie mocnych punktów oraz wskazania jej słabych stron pod kątem zasobów,
- poznanie otoczenia konkurencyjnego.

Opracowanie misji i wizji rozwoju gminy

Wizja rozwoju gminy stanowi projekcję, opis pożądanego stanu rzeczywistości lokalnej w perspektywie czasowej. Określa stan docelowy, do którego dążyć będzie cała gmina rozumiana, jako wspólnota mieszkańców tj. władze samorządowe, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, partnerzy i instytucje, wykorzystując przy tym możliwości płynące z własnych atutów i szans pojawiających się w otoczeniu. Wizja to pewne modelowe ujęcie

gminy, które musi odzwierciedlać ambicje ogółu jej mieszkańców. Wizja powinna odpowiadać na pytania: Jak widzimy naszą gminę?, Czego chcemy, czego oczekujemy?, Jak chcemy, aby nas postrzegano?, Czego potrzebują mieszkańcy?

Rozwinięciem wizji jest misja, która służy określeniu tego, co w wyniku realizacji strategii rozwoju uzyskają mieszkańcy. Właściwie sformułowana zapewnia, iż rozwój będzie służył rzeczywistym oczekiwaniom społecznym. Misja w sposób dokładny definiuje charakter gminy a przede wszystkim wskazuje jej atuty. Dobrze wypracowana, wraz z wizją, pokazuje pozytywne ujęcie gminy w perspektywie czasowej. Jednocześnie misja stanowi ważne przesłanie, komunikujące w najprostszy sposób nadrzędną ideę strategii rozwoju.

Sformułowanie celów

Cele strategiczne i operacyjne odnoszą się bezpośrednio do wypracowanej misji i wizji rozwoju gminy. Bazą do formułowania celów strategicznych oraz zaplanowania kierunków działań są wnioski, które wyciągnięte zostały na pierwszym etapie prac nad strategią, czyli wnioski z diagnozy oraz analiza SWOT. Stanowią one odpowiedź na zidentyfikowane na etapie diagnostycznym problemy oraz są szansą na lepsze wykorzystanie potencjałów gminy.

Opracowanie modelu funkcjonalno-przestrzennego

Ilustracją założeń strategii, która przedstawia długookresową wizję rozwoju gminy jest model funkcjonalno-przestrzenny gminy. Prezentacja graficzna, będąca odzwierciedleniem i dopełnieniem przedstawionych w dokumencie treści, sprawia, że wizja i kierunki rozwoju są bardziej przystępne w odbiorze.

Opracowanie części wdrożeniowej

Część wdrożeniowa dokumentu zawiera informacje na temat mechanizmów wdrażania tj. system realizacji strategii, monitoringu, ewaluacji i aktualizacji. W celu oceny możliwości realizacji zapisów w strategii określone zostaną ramy finansowe oraz źródła finansowania, które ułatwią ocenę jej realizacji.

1.2. KOMPLEMENTARNOŚĆ Z INNYMI DOKUMENTAMI PLANISTYCZNYMI

Strategia Rozwoju Gminy Tczów na lata 2024-2030 odnosząc się w swych założeniach (celach strategicznych, celach głównych i działaniach priorytetowych) do wykorzystywania lokalnych potencjałów i rozwiązywania problemów, uwzględnia kontekst innych dokumentów strategicznych na szczeblu subregionalnym i regionalnym, a także realizuje założenia dokumentów w przedmiotowym obszarze na szczeblu krajowym oraz europejskim. W związku z tym, komplementarność z innymi celami, działaniami oraz priorytetami wpływa na skuteczność i efektywność zaplanowanych przedsięwzięć.

Podstawą aktualnie obowiązującego systemu zarządzania rozwojem kraju jest ustawa z dnia 6 grudnia 2006 roku o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, natomiast głównymi dokumentami strategicznymi, w oparciu o które prowadzona jest polityka rozwoju są: Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 z perspektywą do 2030 przyjęta

przez Radę Ministrów 14 lutego 2017r. oraz Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 z 17 września 2019r.

Strategia na rzecz odpowiedzialnego rozwoju do roku 2020 z perspektywą do 2030 jest aktualizacją średniookresowej strategii rozwoju kraju, tj. Strategii Rozwoju Kraju 2020. Jest obowiązującym, kluczowym dokumentem państwa polskiego w obszarze średnio- i długofalowej polityki gospodarczej. Dokument ten zawiera nową wizję i model rozwoju kraju będące odpowiedzią na wyzwania stojące przed polską gospodarką. Wyzwania te określono mianem „pięciu pułapek rozwojowych”: średniego dochodu, braku równowagi, przeciętnego produktu, demograficznej oraz słabości instytucjonalnej. Niezależnie od nich za bariery rozwoju państwa uznano rozwarstwienie społeczne i utrzymujące się zróżnicowania przestrzenne w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego. W SOR zawarte są rekomendacje dla polityk publicznych. Strategia stanowi również podstawę do zmian w systemie zarządzania rozwojem, w tym obowiązujących dokumentów strategicznych (strategii, polityk, programów).

Nowy model rozwoju zakłada odchodzić od dotychczasowego wspierania wszystkich sektorów/branż na rzecz wspierania sektorów strategicznych, mogących stać się motorami polskiej gospodarki. Jego fundamentalnym wyzwaniem jest *przebudowanie modelu gospodarczego tak, żeby służył on całemu społeczeństwu*. SOR zmierza do *zmiany struktury gospodarki na rzecz uczynienia jej bardziej innowacyjną*, efektywnie wykorzystującą zasoby kapitału rzeczowego i ludzkiego. Na podkreślenie zasługuje dążenie do *zwiększenia odpowiedzialności instytucji państwa za kształtowanie procesów gospodarczych, społecznych i terytorialnych*.

Polityka regionalna doprowadzić ma do zwiększenia efektywności interwencji publicznej, w szczególności w odniesieniu do słabszych regionów, podregionów, miast i obszarów wiejskich, nie rezygnując jednak z wykorzystania potencjałów terytoriów wysoko rozwiniętych.

Strategia na rzecz odpowiedzialnego rozwoju do roku 2020 z perspektywą do 2030		
CEL GŁÓWNY: Tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym		
CEL SZCZEGÓŁOWY	GŁÓWNE OBSZARY KONCENTRACJI DZIAŁAŃ	CEL
Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną	Reindustrializacja	Wzrost zdolności polskiego przemysłu do sprostania globalnej konkurencji.
	Rozwój innowacyjnych firm	Zwiększenie innowacyjności polskich przedsiębiorstw na rynku krajowym i rynkach zagranicznych.
	Małe i średnie przedsiębiorstwa	Przemiany strukturalne sektora. Nowe formy działania i współpracy. Nowoczesne instrumenty wsparcia.

	Kapitał dla rozwoju	Trwałe zwiększenie stopy inwestycji i ich jakości w dłuższej perspektywie przy większym wykorzystaniu środków krajowych.
	Ekspansja zagraniczna	Zwiększenie umiędzynarodowienia polskiej gospodarki. Zwiększenie eksportu towarów zaawansowanych technologicznie.
Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony	Spójność społeczna	Poprawa dostępności usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne. Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy.
	Rozwój zrównoważony terytorialnie	Zrównoważony rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały endogeniczne poszczególnych terytoriów. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych w oparciu o specjalizacje gospodarcze i nowe nisze rynkowe. Podniesienie skuteczności i jakości wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie na wszystkich szczeblach zarządzania.
Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu	Prawo w służbie obywatelom i gospodarce	Uproszczenie prawa zapewniające lepsze warunki dla działalności gospodarczej i realizacji potrzeb obywateli.
	Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem	Inkluzywne i skuteczne instytucje publiczne – dostępne i otwarte dla obywateli oraz przedsiębiorców. Budowa zintegrowanego systemu planowania społeczno – gospodarczego i przestrzennego.
	E-państwo	Cyfrowe państwo usługowe.
	Finanse publiczne	Stabilne, efektywne i zrównoważone finanse publiczne.
	Efektywność wykorzystania środków UE	Wykorzystanie środków z budżetu Unii Europejskiej w sposób przekładający się na trwałe efekty rozwojowe.
Obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii: kapitał ludzki i społeczny, cyfryzacja, transport, energia, środowisko, bezpieczeństwo narodowe		

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030) rozwija postanowienia *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 z perspektywą do 2030*, określone w filarze *Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony*. KSRR 2030 przedstawia cele polityki regionalnej oraz działania i zadania, jakie do ich osiągnięcia powinien podjąć rząd, samorządy: wojewódzkie, powiatowe i gminne oraz pozostałe podmioty uczestniczące w realizacji tej polityki w perspektywie roku 2030.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030) z 17 września 2019r.	
CEL GŁÓWNY: Efektywne wykorzystanie wewnętrznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym	
CELE SZCZEGÓŁOWE	KIERUNKI INTERWENCJI
Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym	Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo-wschodnia Polska oraz obszary zagrożone marginalizacją Zwiększenie wykorzystania potencjału rozwojowego miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze Przyspieszenie transformacji profilu gospodarczego Śląska Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów
Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych	Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach
Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie	Wzmacnianie potencjału administracji na rzecz zarządzania rozwojem Wzmacnianie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym

Cele realizowane będą poprzez zapisy uszczegółowiające zawarte w strategiach sektorowych:

- Polityka ekologiczna państwa 2030 z 16 lipca 2019r.,
- Strategii Sprawne i Nowoczesne Państwo 2030 z 10 listopada 2020r.,
- Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030 sierpień 2019r.,
- Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2030 z 27 października 2020r.,
- Strategii Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku z 24 września 2019 r.,

- Strategii zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030 z 15 października 2019r.,
- Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej,
- Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły - Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 4 listopada 2022r. (Dz. U. 2023 poz. 300).
- Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły - Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 18 października 2022r. (Dz. U. 2022 poz. 2739),
- Plan przeciwdziałania skutkom suszy – Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021r. (Dz. U. 2021 poz. 1615).

Najważniejszym dokumentem samorządu województwa o randze regionalnej jest **Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030+ Innowacyjne Mazowsze**, który określa wizję i cele polityki regionalnej w wymiarze gospodarczym, społecznym, przestrzennym oraz określa działania niezbędne do ich osiągnięcia.

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze	
WIZJA ROZWOJU: Mazowsze z Warszawą, Warszawa ku Europie	
CEL GŁÓWNY: Zapewnienie wysokiej jakości życia poprzez trwałe i zrównoważony przestrzennie rozwój województwa służący wzrostowi regionu w Europie i na świecie, przy poszanowaniu zasobów środowiska	
CELE ROZWOJOWE:	KIERUNKI DZIAŁAŃ:
<p>KONKURENCYJNE I INNOWACYJNE MAZOWSZE</p> <p>Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości 2. Rozwój zintegrowanego systemu sprzyjającego generowaniu i absorpcji innowacji 3. Cyfryzacja gospodarki 4. Rozwój wyspecjalizowanej gospodarki 5. Rozwój miast jako centrów aktywności gospodarczej 6. Aktywizacja gospodarcza obszarów wiejskich
<p>DOSTĘPNE I MOBILNE MAZOWSZE</p> <p>Poprawa dostępności i spójności terytorialnej regionu przy ograniczeniu presji na przestrzeń i środowisko, kształtowanie ładu przestrzennego</p>	<ol style="list-style-type: none"> 7. Zwiększenie dostępności transportowej i spójności przestrzennej regionu oraz udziału środków transportu przyjaznych dla środowiska, mieszkańców i przestrzeni 8. Rozwój uporządkowanej sieci osadniczej, sprzyjającej wykorzystaniu transportu zbiorowego i ruchowi niezmotoryzowanemu 9. Utworzenie systemu tranzytowego i ograniczenie ruchu tranzytowego na pozostałych trasach
<p>ZIELONE I NISKOEMISYJNE MAZOWSZE</p> <p>Poprawa stanu środowiska poprzez racjonalne gospodarowanie zasobami przyrody</p>	<ol style="list-style-type: none"> 10. Zapewnienie trwałego i zrównoważonego rozwoju oraz zachowanie wysokich walorów środowiska 11. Proekologiczna transformacja energetyki 12. Przeciwdziałanie zagrożeniom naturalnym i adaptacja do zmian klimatu 13. Poprawa jakości środowiska

	14. Podnoszenie efektywności energetycznej
<p>MAZOWSZE ZINTEGROWANE SPOŁECZNIE</p> <p>Poprawa jakości i dostępności do usług społecznych oraz wzmocnienie kapitału ludzkiego i społecznego w ramach nowoczesnej gospodarki</p>	<p>15. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego</p> <p>16. Podnoszenie standardów funkcjonowania infrastruktury społecznej oraz zmniejszenie różnic w dostępie do świadczeń zdrowotnych i opiekuńczych</p> <p>17. Aktywizacja społeczno-gospodarcza mieszkańców</p> <p>18. Rozwój priorytetowych dla województwa dziedzin nauki</p> <p>19. Wyłączenie i integracja społeczna</p>
<p>MAZOWSZE BOGATE KULTUROWO</p> <p>Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału kulturowego i turystycznego dla rozwoju województwa i poprawy jakości życia</p>	<p>20. Ochrona i wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego</p> <p>21. Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego, potencjału kulturowego i turystycznego dla rozwoju gospodarczego i promocji województwa</p> <p>22. Upowszechnianie kultury i twórczości</p> <p>23. Kreowanie miast i wsi jako centrów aktywności kulturalnej i turystycznej</p>

1.3. WNIOSKI Z KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

Dla potrzeb opracowania „Strategii Rozwoju Gminy Tczów na lata 2024-2030”, przed przystąpieniem do opracowania *Diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Tczów* przeprowadzone zostały konsultacje społeczne w formie ankiety skierowanej do mieszkańców gminy. Informację o prowadzonych konsultacjach społecznych wraz z ankietami udostępniono na stronie Urzędu Gminy Tczów. Pytania ankietowe obejmowały swoim zakresem m.in.: ocenę poziomu życia w gminie, określenie najważniejszych problemów wpływających na warunki życia w chwili obecnej oraz określenie pozytywnych i negatywnych cech funkcjonowania gminy (szanse i zagrożenia rozwojowe), a także największych wyzwań rozwojowych dla gminy. Ponadto w ankietach była możliwość wskazania najważniejszych (z punktu widzenia ankietowanych) inwestycji do zrealizowania w najbliższych latach.

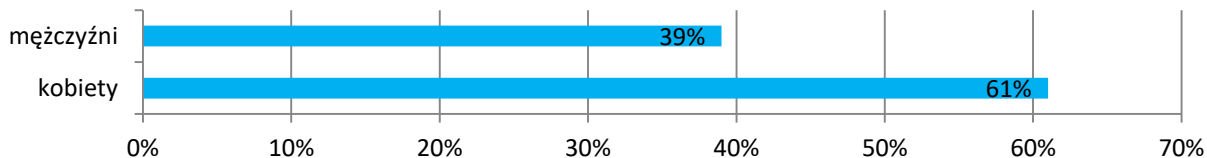
Głównym celem przeprowadzenia ankiet było poznanie opinii społeczeństwa dotyczących głównych aspektów funkcjonowania gminy, które przyczyniły się do określenia priorytetów rozwojowych w nadchodzących latach.

WYNIKI ANKIETY SKIEROWANEJ DO MIESZKAŃCÓW GMINY

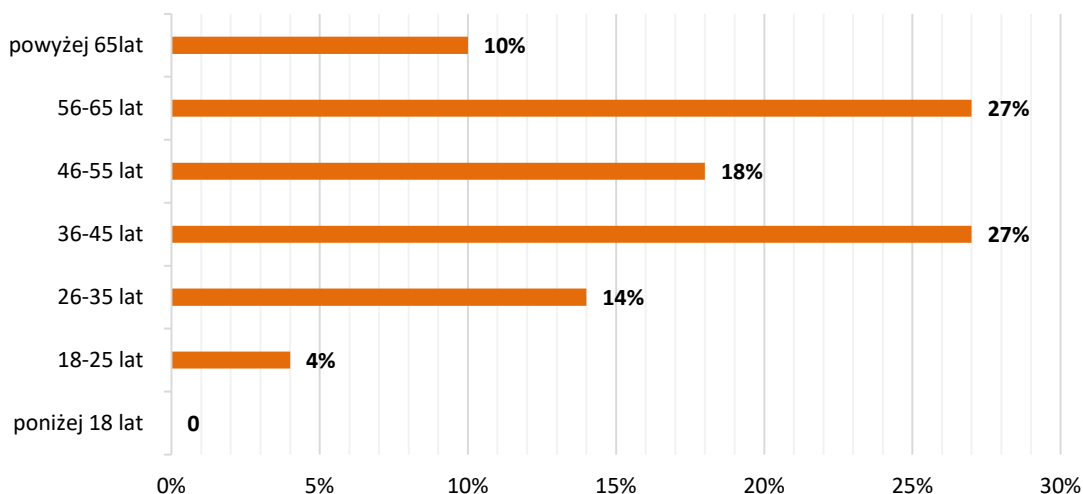
Charakterystyka respondentów, którzy wzięli udział w konsultacjach społecznych

Osoby wypełniające ankietę to w 100% mieszkańcy gminy Tczów – wyniki procentowe

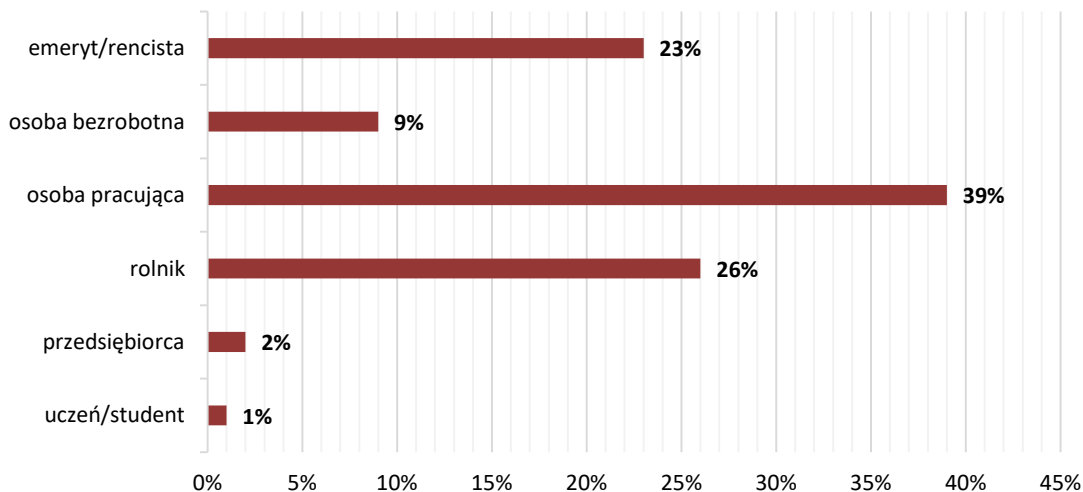
Podział osób ze względu na płeć:

Podział osób ze względu na wiek:

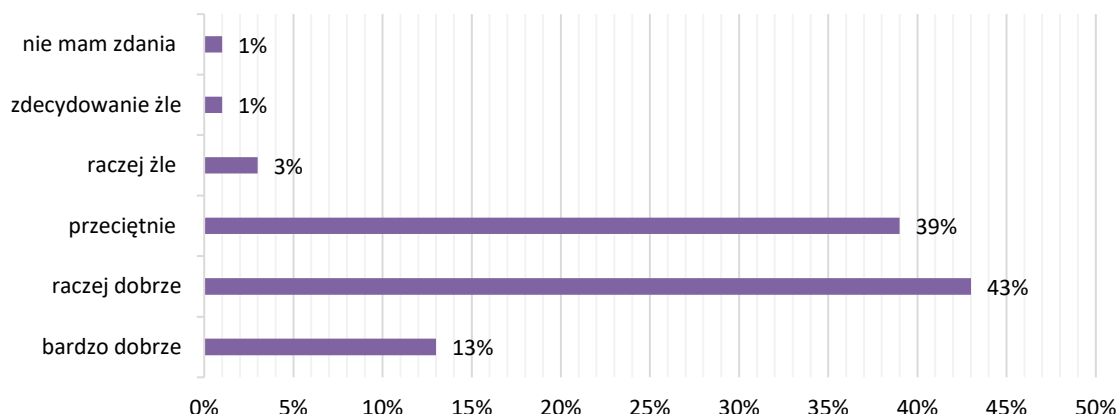

Podział osób ze względu na zatrudnienie/zajęcie:

Zestawienie odpowiedzi z ankiet**1. Jak ocenia Pani/Pan warunki życia w gminie Tczów?***(Wybierz jedną odpowiedź)*

Wyniki przedstawiono procentowo (%)

2. Jak ocenia Pan/Pani warunki życia w gminie w wymienionych obszarach/dziedzinach?*(W kratkę wstaw ocenę: 5-bardzo dobrze, 4-raczej dobrze, 3-przeciętnie, 2-raczej źle, 1-zdecydowanie źle)*

Wyniki przedstawiono procentowo (%)

Wyszczególnienie	1	2	3	4	5
Dostępność i jakość edukacji szkolnej (poziom nauczania w szkołach)	4	6	20	50	20
Dostępność i jakość edukacji przedszkolnej i opieki nad małym dzieckiem (żłobki)	6	13	21	37	23
Dostęp do infrastruktury turystycznej, miejsc rekreacji i aktywnego wypoczynku	18	24	26	23	9
Dostępność infrastruktury sportowej na terenie gminy	10	19	29	28	14
Dostępność infrastruktury/oferta spędzania czasu wolnego dla dzieci (plac zabaw)	10	18	27	28	17
Dostęp do instytucji kultury/usług kulturalnych na terenie gminy	21	26	30	18	5
Dostępność komunikacyjna	29	27	22	14	8
Bezpieczeństwo publiczne	8	10	39	32	11
Dostęp do opieki zdrowotnej (infrastruktura i opieka medyczna)	13	20	33	26	8
Wsparcie osób starszych oferowane na terenie gminy (DPS, Kluby Seniora)	34	23	18	19	6

Możliwość zatrudnienia i warunki rozwoju i pracy zawodowej	30	27	27	10	6
Atrakcyjność inwestycyjna gminy (zasób terenów przeznaczonych pod inwestycje, uzbrojenie tych terenów)	23	25	33	14	5
Atrakcyjność gminy pod kątem prowadzenia własnej działalności gospodarczej	16	31	29	18	6
Jakość i rozwój przetwórstwa warzywnego	18	28	26	19	9
Stan infrastruktury drogowej i okołodrogowej (chodniki, oświetlenie, przystanki)	15	19	26	27	13
Dostępność i jakość infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej	18	13	22	28	19
Dostępność do sieci gazowniczej	60	16	9	8	7
Dostęp i jakość Internetu w gminie	12	17	26	27	18
Jakość powietrza atmosferycznego	8	11	27	34	20
Zagospodarowanie przestrzeni publicznej (zieleni, szlaki turystyczne, estetyka miejsc publicznych)	15	23	32	23	7
Świadomość ekologiczna mieszkańców gminy (segregacja odpadów, spalanie paliw)	10	19	29	28	14

3. Jakim zdaniem Pani/Pana są mocne strony gminy?

Istniała możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi (Wyniki przedstawiono według hierarchii głosów).

Wśród mocnych stron gminy, respondenci wymienili: dobry stan i jakość dróg, czysta, zadbane i bezpieczna przestrzeń gminy, istniejąca sieć wodociągowa i kanalizacyjna, dostęp do placów zabaw, dostęp do edukacji przedszkolnej oraz żłobka, istniejąca infrastruktura szkolna, sieć internetowa, dobra jakość powietrza, zapewniona podstawowa opieka medyczna, istniejące drużyny sportowe, mieszkańcy, przyjazne społeczeństwo gminne, istniejące tereny inwestycyjne (możliwość budowy zalewu i rozwój agroturystyki), bliskość dużych miast.

4. Jakim zdaniem Pani/Pana są słabe strony gminy?

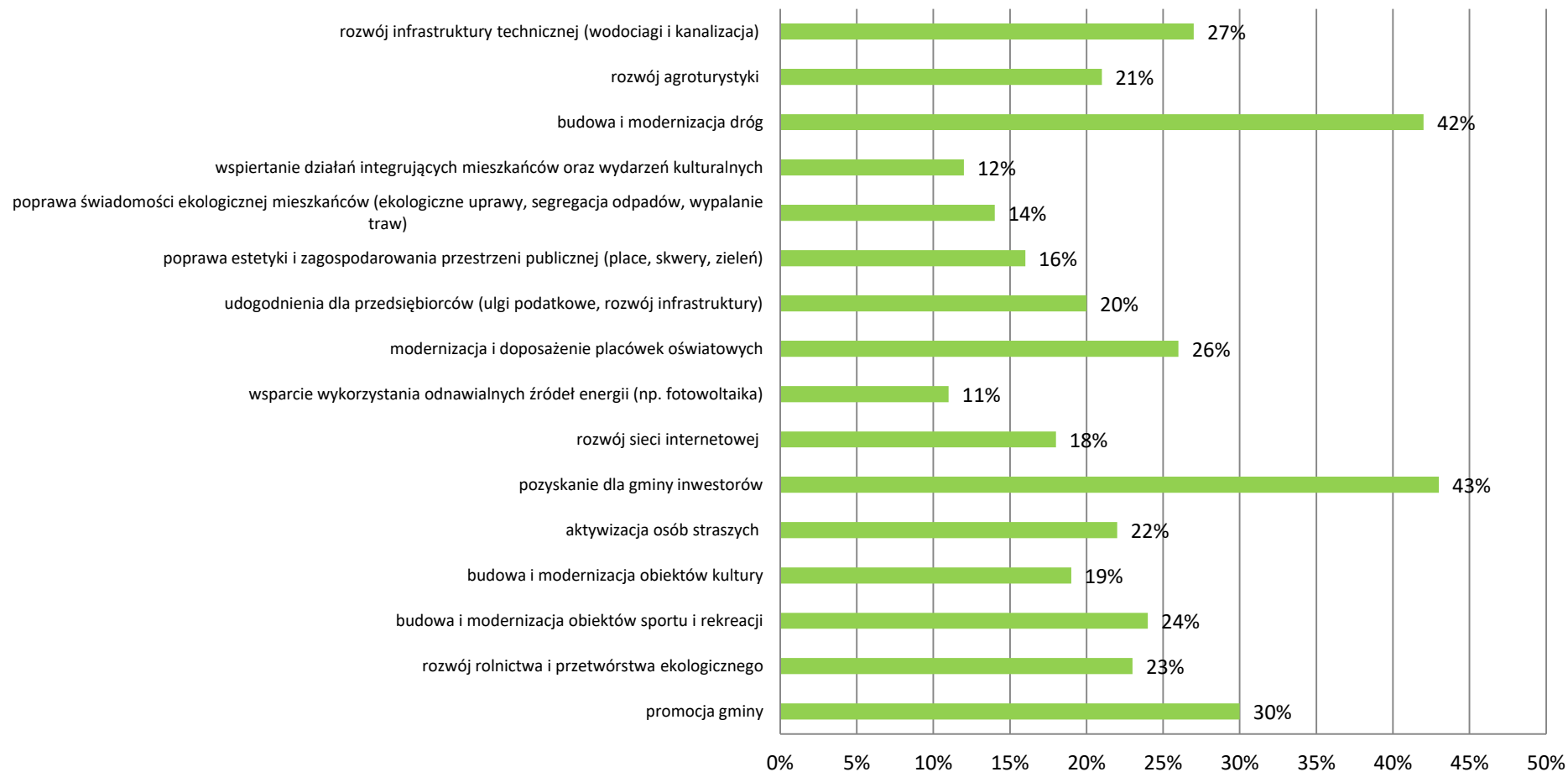
Istniała możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi (Wyniki przedstawiono według hierarchii głosów).

Wśród słabych stron gminy, respondenci wymienili: brak chodników, brak perspektyw rozwoju zawodowego, możliwości odbycia praktyk i staży, brak miejsc pracy poza rolnictwem, brak kanalizacji w niektórych miejscowościach, niewystarczająca komunikacja zbiorowa, szczególnie do większych miast, niewystarczające oświetlenie gminne, brak progów zwalniających w okolicach szkół, zanieczyszczone i rzadko koszone pobocza oraz

rowy przydrożne, niezadawalająca liczba miejsc spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży, placów zabaw, słaby dostęp do sieci gazowej, niezadawalający stopień wyposażenia w infrastrukturę turystyczną, brak odpowiedniego zaplecza zapewniającego wsparcie dla osób starszych oraz niepełnosprawnych, niska jakość usług medycznych, brak dróg dla pieszych i rowerów, brak miejsc integracji lokalnej społeczności.

5. Które z dziedzin wymienionych poniżej zdaniem Pani/Pana mają lub mogłyby mieć większy wpływ na rozwój gminy w latach 2024-2030 oraz rozwiązanie istniejących problemów i barier rozwoju?

Wyniki przedstawiono procentowo liczone w stosunku do ilości ankiet ogółem, istniała możliwość wskazania maksymalnie 5 odpowiedzi.

6. Jakie są według Pani/Pana najważniejsze przedsięwzięcia do zrealizowania na terenie gminy w perspektywie do 2030 roku?

Wyniki przedstawiono według hierarchii głosów:

- Rozbudowa kanalizacji
- Budowa chodników przy drogach gminnych i powiatowych
- Budowa zbiornika wodnego
- Rozbudowa sieci gazowej
- Budowa bezpiecznego zajazdu dla autokarów przy szkołach oraz budowa progów zwalniających w pobliżu szkół
- Organizacja czasu wolnego dla dzieci i młodzieży (dostępność świetlic)
- Rozbudowa oświetlenia na terenie gminy
- Modernizacja oświetlenia na terenie gminy – wymiana lamp na energooszczędne
- Zwiększenie dostępności do opieki zdrowotnej – poradnia rehabilitacyjna
- Uzbrojenie nowych terenów w infrastrukturę celem pozyskania inwestorów i nowych miejsc pracy
- Opracowanie i wdrażanie systemu wsparcia dla osób starszych i samotnych (Programy integracyjne, Klub Seniora)
- Budowa i modernizacją placów zabaw przy szkołach
- Rozbudowa sieci wodociągowej
- Budowa dróg dla rowerów oraz infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej
- Budowa i modernizacja dróg

1.4. WNIOSKI Z DIAGNOZY SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ GMINY

Celem opracowania diagnozy społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy Tczów było określenie stanu rozwoju i struktury gminy oraz wskazanie istniejących tendencji przemian, które będą miały wpływ na kształtowanie strategicznych kierunków dalszego rozwoju lokalnego gminy. Diagnoza podzielona została na rozdziały prezentujące poszczególne strefy funkcjonowania gminy: zagospodarowanie przestrzenne i środowisko, uwarunkowania społeczne, gospodarcze oraz finansowe. Sfera przestrzenna obejmowała zagadnienia związane z warunkami zamieszkiwania w gminie – m.in. mobilność, środowisko, infrastrukturę i mieszkalnictwo. Sfera społeczna uwzględniająca dziedzictwo kulturowe przedstawia informacje związane z mieszkańcami, analizując strukturę demograficzną, jakość i dostępność usług publicznych dla mieszkańców, takich jak m.in. oświata i wychowanie, pomoc społeczna, ochrona zdrowia. W sferze gospodarczej przedstawiono kwestie lokalnej gospodarki, w tym także rolnictwa oraz rynku pracy, natomiast w sferze finansowej budżet gminy oraz plany inwestycyjne. Analiza oparta była na aktualnych danych statystycznych,

danych źródłowych i informacji Urzędu Gminy Tczów oraz jednostek podległych, dlatego jest kompetentnym i systematycznym podsumowaniem potencjału rozwojowego gminy.

POŁOŻENIE I DOSTĘPNOŚĆ KOMUNIKACYJNA

Gmina Tczów to gmina wiejska położona w południowo-wschodniej części województwa mazowieckiego, w powiecie zwoleńskim. Siedzibą władz samorządowych jest miejscowość Tczów. Sąsiaduje z miastem i gminą Kazanów oraz miastem i gminą Zwoleń (powiat zwoleński), miastem i gminą Skaryszew oraz gminą Gózd (powiat radomski). Gmina położona jest w odległości ok. 20 km od Radomia. W granicach administracyjnych gmina zajmuje powierzchnię 72,2 km², co stanowi ok. 12,6% powierzchni powiatu zwoleńskiego. W jej skład wchodzi 15 sołectw, rozmieszczenie sieci osadniczej jest stosunkowo równomierne. Siedziba gminy położona jest centralnie w stosunku do całego jej obszaru.

System komunikacyjny gminy tworzą droga krajowa nr 12 Piotrków Trybunalski –Radom - Zwoleń –Puławy -Kunów przebiegająca wzdłuż północnej granicy, droga wojewódzka nr 733 Zakrzew –Wolanów –Kowal –Skaryszew –Tczów -do drogi krajowej nr 12, 8 odcinków dróg powiatowych o łącznej długości 35,978 km oraz 17 odcinków dróg gminnych o łącznej długości 40,684 km (27,971 km o nawierzchni ulepszonej oraz 12,713 km o nawierzchni nieulepszonej). Ciągi komunikacyjne, decydują zarówno o zintegrowaniu układu terytorialnego gminy i jego funkcjonowaniu, jak i otwartości na zewnątrz. Sieć dróg publicznych uzupełniają ogólnodostępne drogi wewnętrzne w poszczególnych miejscowościach.

ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE

Gmina Tczów z uwagi na niewielką powierzchnię i rolniczy charakter nie wykazuje znaczącego zróżnicowania struktury funkcjonalno-przestrzennej. Miejscowość gminna jest jedynym ośrodkiem obsługi ludności w zakresie świadczeń komunalnych wyposażonym we wszystkie instytucje i obiekty usług publicznych. Ośrodek gminny cechują potencjalne możliwości aktywności inwestycyjnej.

W strukturze funkcjonalno-przestrzennej gminy wyodrębniono strefy:

- strefa istniejącego zainwestowania zabudową kubaturową oraz potencjalne obszary do zabudowy kierowanego zainwestowania pod funkcje mieszkaniowe i mieszkaniowo-letniskowe, produkcyjno-usługowe w północnej części gminy związane z występowaniem w tym rejonie słabych gleb i łatwą dostępnością komunikacyjną (droga krajowa nr 12),
- strefa systemu przyrodniczego o znaczeniu regionalnym związana z systemem dolin rzecznych, korytarzy ekologicznych,
- strefa kierowanego zainwestowania pod funkcje mieszkaniowe, mieszkaniowo-letniskowe, produkcyjno-usługowe w północnej części gminy związana z występowaniem w tym regionie słabych gleb i łatwą dostępnością komunikacyjną (droga krajowa nr 12).

W zagospodarowaniu przestrzennym gminy nie przewiduje się zasadniczych zmian w stosunku do obecnie funkcjonującej struktury.

Dokumentem regulującym ład przestrzenny w gminie jest Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Tczów, przyjęte uchwałą Nr XXXI/174/2001 Rady Gminy w Tczowie z dnia 8 czerwca 2001r. Ponadto gmina posiada Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w obrębie geodezyjnym Brzezinki Stare w Gminie Tczów - Uchwała Nr LXXXIII/396/2024 Rady Gminy w Tczowie z dnia 15 kwietnia 2024r.

ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

Pod względem fizyczno-geograficznym gmina Tczów położona jest w obrębie mezoregionu Równiny Radomskiej, która wchodzi w skład wzniesień południowo-mazowieckich, a także w południowo-zachodniej części synklinorium lubelskiego, stanowiącego fragment kredowej niecki mazowiecko-lubelskiej.

Na terenie gminy grunty leśne obejmują powierzchnię 579 ha, stanowiąc 8% jej powierzchni. Na obszarze gminy powierzchnie leśne są znacznie rozproszone. Największe kompleksy leśne położone są w okolicy Bartodziejów - Las Gardzienicki i Las Rogacz. Najwięcej obszarów zadrzewionych i zakrzewionych występuje w Brzezinkach Nowych i Tczowie Średnim. Na terenie gminy Tczów występują elementy środowiska przyrodniczego, które z uwagi na wysokie wartości objęte zostały formą ochrony wprowadzoną na podstawie przepisów ogólnych z zakresu ochrony środowiska oraz miejscowych aktów prawnych. Należą do nich: Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Puszcza Kozienicka PLH140035 oraz Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Ostoja Kozienicka PLB140013. Wzdłuż północnej i wschodniej granicy gminy przebiega fragment korytarzy ekologicznego – GKPdC-7B Lasy Zwoleńskie, natomiast wzdłuż południowo-wschodniej granicy - fragment korytarza ekologicznego GKPdC-5C Puszcza Świętokrzyska – Dolina Wisły.

Realizacja wszelkich planów inwestycyjnych, w szczególności z zakresu rozwoju infrastruktury technicznej i budownictwa, winna uwzględniać uwarunkowania środowiskowe i wszelkie reżimy ustanowione dla ochrony przyrody.

Pod względem hydrograficznym obszar gminy Tczów położony jest w dorzeczu rzeki Wisły, w obrębie zlewni rzeki Iłżanki (90% ogólnej powierzchni gminy) oraz Zwolenki. Sieć hydrograficzną gminy Tczów tworzą rzeki Tczówka (Struga Tęczowa), Mucha z Kłonówką – dopływy Modrzewianki i Piątkowy Stok – dopływ Zwolenki. Sieć rzeczna charakteryzuje się nizinno-płaskimi dolinami rzecznyymi, niewielkimi rzekami, które są silnie rozgałęzione. Zgodnie z Aktualizacją Planu zagospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły, gmina Tczów położona jest na obszarze państwowego gospodarstwa wodnego Wody Polskie Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie, znajduje się w zasięgu zlewni następujących Jednolitych Części Wód Powierzchniowych (JCWP): PLRW20001023729 (Zwolenka), PLRW2000112369 (Iłżanka od Małyszyna do ujścia), PLRW200010236669 (Mucha), PLRW200010236689 (Tczówka). Na terenie gminy nie występują obszary zagrożenia powodziowego. Na terenie gminy nie przewiduje się katastrofalnych zatopień zagrażających ludności.

MIESZKALNICTWO

Tereny poszczególnych miejscowości różni między innymi: potencjał zabudowy, tj. liczba siedlisk zamieszkania, które składają się na zabudowę całej wsi, struktura przestrzenna zabudowy (układ zabudowy) oraz charakter zainwestowania towarzyszącego siedliskom zamieszkania. W przeważającej liczbie miejscowości dominuje zabudowa ulicowa, prowadzona wzdłuż ciągów komunikacyjnych. Są to budynki zabudowy zagrodowej oraz jednorodzinnej w formie wolnostojącej. Jakość i komfort zamieszkania na terenie gminy z roku na rok ulega stopniowemu podwyższeniu, a mianowicie występuje tendencja wzrostowa liczby izb w mieszkaniu, wzrasta przeciętna wielkość powierzchni użytkowej będącej w dyspozycji statystycznego mieszkańca oraz wielkość powierzchni użytkowej mieszkań. Zmiany te są wynikiem wymiany starej substancji mieszkaniowej i oddawania do użytku mieszkań o większym metrażu, rozbudowy mieszkań już istniejących, jak również procesów demograficznych. Stan techniczny budynków mieszkaniowych jest bardzo różny, przeważają budynki w dobrym stanie, często po termomodernizacji lub remoncie. Na całym obszarze występuje przemieszanie zabudowy nowej ze starą.

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Na terenie gminy z sieci wodociągowej korzysta ok. 98% mieszkańców. Funkcjonują 2 ujęcia wody o średniej wydajności 1.359,6m³/dobę oraz maksymalnej 61,8m³/h. W miejscowości Tczów (Tczów 116C) funkcjonuje mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków o przepustowości średnio 450m³/dobę (maksymalnie 585m³/dobę), oparta na nowoczesnej technologii typu BIOCOMPACY (BCT-S), która opiera się na procesie nieobciążonego osadu czynnego, o przedłużonym czasie napowietrzania z biologicznym usuwaniem związków biogenych i wykorzystywaniem filtracji ścieków na osadzie czynnym zawieszonym w strefie separacji. Do sieci kanalizacyjnej podłączone są 783 gospodarstwa domowe. Ponadto mieszkańcy korzystają z bezodpływowych zbiorników na nieczystości płynne oraz z przydomowych oczyszczalni ścieków - 148 sztuk (stan na koniec 2023r.).

Systemem zbiórki odpadów komunalnych na terenie gminy objęte są wszystkie gospodarstwa. System zbiórki odpadów komunalnych w gminie opiera się na zbiorce odpadów niesegregowanych (zmieszanych) oraz segregowanych, w podziale na: bioodpady, papier, szkło, metale, tworzywa sztuczne i odpady opakowaniowe wielomateriałowe, wielkogabarytowe, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny baterie i akumulatory oraz zużyte opony. Właściciele nieruchomości położonych na terenie gminy ponoszą opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi.

System zasilania gminy Tczów zaspokaja obecne oraz perspektywiczne potrzeby elektroenergetyczne odbiorców. Teren gminy zasilany jest za pomocą stacji transformatorowych SN/nN o mocy znamionowej dostosowanej do występujących potrzeb lub przewyższającej te potrzeby. Istniejące typy stacji umożliwiają w miarę potrzeby wymianę transformatorów na jednostki o większej mocy. Ogólnie stan eksploatowanej infrastruktury elektroenergetycznej (LSN, nn, stacje trafo) na terenie gminy ocenia się jako dobry.

Gmina Tczów nie jest zgazyfikowana. Mieszkańcy gminy, głównie do celów kulinarnych, korzystają z gazu propan-butan w butlach. W gminie funkcjonują pojedyncze przydomowe instalacje na gaz płynny wykorzystywany do celów grzewczych.

Na terenie gminy Tczów wszystkie obiekty i mieszkania zasilane są w ciepło na potrzeby grzewcze oraz na przygotowanie ciepłej wody użytkowej z własnych indywidualnych źródeł. Ze względu na to, że wszystkie piece lub kotłownie indywidualne zasilają tylko obiekty, w których są zainstalowane, należy zakładać, że są to źródła ciepła o mocach rzędu kilku kilowatów, a w nielicznych przypadkach, gdy kotłownia ogrzewa większy obiekt (np. szkoła) istnieją źródła ciepła o mocach kilkudziesięciu kilowatów. Kotłownie działają głównie w oparciu o paliwa stałe (paliwa węglowe, drewno, pellet), olej opałowy, gaz płynny i energię elektryczną. Obecnie coraz powszechniejsze staje się w gminie wykorzystanie odnawialnych źródeł energii do zaspokajania potrzeb energetycznych, w tym do pozyskiwania energii elektrycznej. Przy indywidualnych budynkach mieszkalnych powstają instalacje OZE w postaci paneli fotowoltaicznych, kolektorów słonecznych i pomp ciepła.

POTENCJAŁ DEMOGRAFICZNY

Potencjał demograficzny jest jednym z ważniejszych czynników, jaki wpływa na rozwój społeczno-gospodarczy gminy. Według stanu na koniec 2023 roku, gminę Tczów zamieszkuje ogółem 4.900 osób, w tym 49,7% stanowią kobiety, a 50,3% mężczyźni. W ostatnich latach obserwuje się tendencję spadkową liczby ludności zamieszkującej gminę.

Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku pokazuje duży udział ludności pozostającej w wieku produkcyjnym. Ludność w wieku produkcyjnym stanowi potencjalne zasoby pracy. Obecnie 59,54% mieszkańców gminy jest w wieku produkcyjnym, 21,86% ogółu mieszkańców stanowią osoby w wieku przedprodukcyjnym, natomiast 18,6% to osoby w wieku poprodukcyjnym. Wskaźniki demograficzne pokazują poziom zaawansowania procesu powolnego starzenia się ludności gminy. Wysokie wartości wskaźników obciążenia demograficznego ma niekorzystny wpływ na lokalny rynek pracy i powoduje sytuację, w której zbyt duży odsetek ludności utrzymuje się z socjalnych źródeł dochodów. Zmniejszenie udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym występujące łącznie z obciążeniem demograficznym ogółem niesie ze sobą negatywne skutki w postaci spadku siły roboczej, co w dłuższej perspektywie nie pozwoli na podwyższanie poziomu życia starzejącego się społeczeństwa.

Do niekorzystnych zjawisk demograficznych zachodzących w gminie należą sukcesywny spadek liczby ludności gminy, zmniejszająca się liczba ludności w wieku produkcyjnym, starzenie się społeczeństwa – zbyt mała różnica pomiędzy wskaźnikami osób w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym oraz prognozy demograficzne zakładające dalszy spadek liczby mieszkańców gminy.

POMOC SPOŁECZNA I OCHRONA ZDROWIA ORAZ BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Z oceną poziomu zaspokojenia potrzeb materialnych oraz jakością życia mieszkańców związana jest ocena poziomu życia mieszkańców. Struktura źródeł utrzymania mieszkańców gminy pokazuje, iż część ludności utrzymuje się ze świadczeń społecznych. Pomoc udzielana

w ramach świadczeń z pomocy społecznej ma charakter przejściowy i zakłada aktywizację osób z niej korzystających. Świadczenia z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Tczów realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Tczowie (GOPS). Należy zauważyć, iż liczba mieszkańców gminy korzystających ze wsparcia spada. W 2023 roku do głównych powodów korzystania z pomocy społecznej należały: ubóstwo, długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność oraz ochrona macierzyństwa.

Na terenie gminy Tczów usługi medyczne w zakresie podstawowym świadczone są przez Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Gminy Tczów. W ramach podstawowej opieki zdrowotnej oferowana jest kompleksowa opieka pacjentów w poradni dla dorosłych, dla dzieci, punkt szczepień, gabinet zabiegowy, opieka środowiskowa oraz opieka położnej. Ośrodek w ramach swojej działalności oferuje dostęp do poradni ginekologiczno-położniczej oraz realizuje działalność profilaktyczną mając na celu zapobieganie chorobom, poprzez ich wczesne wykrywanie i leczenie. Profilaktyka zdrowotna obejmuje szereg działań. Część z nich skierowana jest do ogółu społeczeństwa, a niektóre przewidziane są tylko dla osób chorych. SPZOZ planuje uruchomienie rehabilitacji leczniczej, która będzie oferować szeroki zakres usług dla pacjentów z różnymi schorzeniami i dysfunkcjami. W ramach rehabilitacji będzie można skorzystać z kinezyterapii, fizykoterapii, masażu, hydroterapii.

Podstawowymi organami państwa, powołanymi do zapewnienia bezpieczeństwa oraz porządku publicznego są policja oraz straż pożarna. W zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego obsługę prewencyjną zapewnia Komenda Powiatowa Policji w Zwoleniu. Sprawami bezpieczeństwa przeciwpożarowego i ratownictwa ogólnego zajmują się Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Zwoleniu oraz 4 jednostki OSP: OSP Tczów, OSP Bartodzieje, OSP Rawica oraz OSP Tynica, przy której funkcjonuje Młodzieżowa Drużyna Pożarnicza. Jednostki te działają lokalnie na rzecz miejscowej społeczności oraz przy wystąpieniu szerszych działań ratowniczych, także na obszarach innych gmin. Działalność jednostek to nie tylko udział w akcjach ratunkowych, ale również udział w wydarzeniach sportowych, kulturalnych i patriotycznych.

EDUKACJA, KULTURA, SPORT I REKREACJA

Bazę oświatową w gminie tworzą Publiczna Szkoła Podstawowa w Brzezinkach Starych, Publiczna Szkoła Podstawowa im. Stefana Żeromskiego w Janowie, Publiczna Szkoła Podstawowa im. Królowej św. Jadwigi w Rawicy, Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Tczowie, Przedszkole Gminne w Tczowie oraz Gminny Żłobek w Tczowie. Placówki oświatowe na terenie gminy posiadają dobrze wyposażoną bazę szkolną, a także wykwalifikowaną kadrę nauczycielską, dzięki czemu stworzone są warunki do osiągnięcia bardzo dobrych efektów w nauce i rozwoju uczniów. Samorząd gminy, w miarę możliwości wspomaga podległe placówki, pozyskując środki finansowe z różnych programów oraz instytucji.

Działalność kulturalno-oświatową na terenie gminy Tczów prowadzi Gminna Biblioteka Publiczna w Tczowie i jej Filia Biblioteczna w Bartodziejach oraz placówki oświatowe, sołectwa i organizacje pozarządowe. Na terenie gminy prowadzonych jest wiele form

kulturalnych, których podstawowym celem jest kultywowanie regionalnych tradycji i zachowanie wartości ludowych. Działalność ta ma charakter wielokierunkowy i prowadzona jest zgodnie z potrzebami mieszkańców. Polega ona na inspirowaniu i działalności kulturalnej, społecznej, integracyjnej i oświatowo-wychowawczej na terenie gminy.

Bazę sportowo-rekreacyjną na terenie gminy tworzą boiska przy szkołach, boisko sportowe wielofunkcyjne w miejscowości Janów, boisko do gry w piłkę nożną w miejscowości Tczów, boisko Orlik ze sztuczną nawierzchnią do piłki nożnej i boisko sportowe wielofunkcyjne do koszykówki i siatkówki w miejscowości Bartodzieje, place zabaw przy szkołach, przedszkolu oraz w miejscowościach: Lucin, Borki, Tczów Średni wraz ze ścianką wspinaczkową, Podzakrzówek, Tynica, Wilczy Ług, Bartodzieje, siłownie zewnętrzne oraz pump-trak, czyli tor rowerowy w miejscowości Bartodzieje. Na terenie gminy Tczów funkcjonuje Klub sportowy Gracja Tczów oraz Uczniowski Klub Sportowy Akademia Piłkarska Tczów z siedzibą w Borkach.

DZIEDZICTWO KULTUROWE I AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA

Środowisko kulturowe gminy determinowane jest występowaniem na jej obszarze zabytków archeologicznych, zabytków architektury, urbanistyki i ruralistyki (nauka o budowie wsi) oraz wartości niematerialnych tj. krajobraz, język znaków i symboli, kultura ludowa, język. Mimo, że środowisko kulturowe tworzą wszystkie antropogeniczne przekształcenia przestrzenne - to powyższe trzy kategorie szczególnie kwalifikują się do zachowania i ochrony, jako to, co chcemy zachować dla siebie i przyszłych pokoleń - ze względów naukowych, poznawczych i użytkowych. Na terenie gminy nie znajdują się obiekty o wartościach ponadregionalnych. Przeważają zabytki sakralne. W krajobrazie kulturalnym dominuje miejscowość Tczów z kościołem, cmentarzem parafialnym, miejscami pamięci narodowej i kapliczkami. Do rejestru zabytków województwa mazowieckiego wpisany jest dom oraz spichlerz drewniany w miejscowości Rawica Stara, kościół parafialny p.w. św. Jana Chrzciciela, cmentarz rzymsko-katolicki oraz chałupa w miejscowości Tczów, dom drewniany w miejscowości Wilczy Ług.

Na terenie gminy Tczów działa wiele organizacji m.in.: koła gospodyń wiejskich, stowarzyszenia, OSP, wspierające tradycje ludowe i realizujące projekty zmierzające do ich zachowania. Gmina współpracuje z wieloma podmiotami działającymi na terenie powiatu oraz województwa mazowieckiego. Współpraca ta przebiega wielopłaszczyznowo, począwszy od współpracy ekonomicznej, gospodarczej, sportowej poprzez społeczną i kulturalną.

AKTYWNOŚĆ GOSPODARCZA

Gmina Tczów ma charakter rolniczy. Wielkość i potencjał lokalnej gospodarki odgrywa kluczową rolę w określaniu celów i strategii rozwojowych. Aspekty gospodarcze związane z liczbą przedsiębiorstw, ich aktywnością oraz wielkością lokalnego rynku pracy uznawane są często za główne czynniki rozwoju lokalnego. Funkcjonujące na terenie gminy podmioty gospodarcze to przede wszystkim małe i średnie zakłady rodzinne. Funkcje takie jak usługi komercyjne, drobna wytwórczość, rzemiosło to obok rolnictwa elementy prowadzące do

zrównoważonego rozwoju gospodarczego gminy, przez tworzenie na jej terenie pozarolniczych miejsc pracy. Skala działalności komercyjnej w gminie jest niska w stosunku do potrzeb i jedynych możliwości.

W gminie Tczów w roku 2023 w rejestrze REGON zarejestrowanych było 350 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 314 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Rynek pracy na terenie gminy kształtowany jest głównie przez sektor prywatny, co świadczy o aktywności ekonomicznej mieszkańców gminy.

ROLNICTWO

Gmina Tczów jest gminą rolniczą, ponad 83% jej powierzchni stanowią użytki rolne. Korzystne warunki dla rozwoju rolnictwa kształtują się dzięki jakości gleb – przeważają gleby klasy IV. Pola w 95% są zmeliorowane. W zależności od specyfiki upraw i zbiorów płodów rolnych wyróżniamy: gleby kompleksu żytniego bardzo dobrego (37%), gleby kompleksu zbożowo-pastewnego mocnego (23%), gleby kompleksu zbożowo-pastewnego słabego (18%), gleby kompleksu żytniego słabego (10,5%) oraz gleby kompleksu żytniego bardzo słabego (11,5%).

Ze względu na brak uciążliwego przemysłu, na terenie gminy Tczów występują dogodne warunki do powstawania gospodarstw agroturystycznych. Czyste powietrze, duże kompleksy leśne oraz uprawy rolne tworzą dobry mikroklimat terenu gminy.

RYNEK PRACY I BEZROBOCIE

Wiodącą dziedziną gospodarki gminy jest gospodarka rolna. Analiza rynku pracy i struktury zatrudnienia jest trudna, ponieważ brak jest danych określających liczbę osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie. Szacunkowo można przyjąć, że 80% ogółu ludności gminy jest związana z gospodarstwami rolnymi (jest to odsetek ludności pozostający we wspólnym gospodarstwie domowym z użytkownikami indywidualnych gospodarstw rolnych i działek rolnych). Pozytywnym trendem cechuje się bezrobocie, które na przestrzeni ostatnich lat utrzymuje się na podobnym poziomie, ulega powolnemu spadkowi. Trend taki obserwuje się na terenie całego kraju. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w gminie Tczów wynosiła 217 w tym ponad 51% stanowili mężczyźni. Biorąc pod uwagę wiek bezrobotnych, dominują osoby młode, co jest zjawiskiem bardzo niekorzystnym. W 2023 roku osoby długotrwale bezrobotne, tj. takie, których okres pozostawania bez pracy w ciągu ostatnich dwóch lat wyniósł co najmniej 12 miesięcy, stanowiły ponad 57% ogólnej liczby osób bezrobotnych zarejestrowanych. Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym z terenu gminy Tczów wyniósł 3,3%. Źródłem utrzymania się osób bezrobotnych na terenie gminy są prace sezonowe, dorywcze jak również pomoc społeczna i pomoc rodziny. Zabiegi te nie gwarantują stabilności finansowej rodzin, dlatego też częstym zjawiskiem jest emigracja zarobkowa.

BUDŻET I POLITYKA INWESTYCYJNA GMINY

Do czynników decydujących o możliwościach rozwoju każdej jednostki terytorialnej są jej możliwości finansowe, które w znacznym stopniu warunkują to, jakie można na danym etapie stawiać cele oraz w jaki sposób te cele osiągać. Podstawowym elementem analizy

sytuacji finansowej jest bilans dochodów i wydatków budżetowych. Gmina samodzielnie prowadzi gospodarkę finansową na podstawie uchwały budżetowej gminy. Budżet gminy jest rocznym planem dochodów i wydatków oraz przychodów i rozchodów tej jednostki. Podstawowym rodzajem dochodów budżetowych, które warunkują możliwości rozwojowe gminy, tak jak każdej innej jednostki terytorialnej są dochody własne, czyli środki uwarunkowane poziomem lokalnej aktywności. Wysokość dochodów własnych zależy przede wszystkim od poziomu zamożności społeczności lokalnej, która odprowadza podatek dochodowy od osób fizycznych oraz poziomu zainwestowania gminy, który wpływa na skalę dochodów z tytułu podatku CIT i podatku od nieruchomości. Poziom zrealizowanych wydatków majątkowych w 2023 roku stanowił 13,95% wykonanych wydatków ogółem. Wydatki ogółem to wydatki poniesione głównie na: oświatę i wychowanie (40,2% ogółu wykonanych wydatków), administrację publiczną (15,8% ogółu wykonanych wydatków), rodzinę i pomoc społeczną (15,3% ogółu wykonanych wydatków), transport i łączność (10,3% ogółu wykonanych wydatków) oraz transport i łączność (6,2% ogółu wykonanych wydatków). Budżet 2023 roku zamknął się deficytem w kwocie 1.146.741,77 zł. Działalność inwestycyjna ukierunkowana jest nie tylko na rozbudowę infrastruktury technicznej, ale również infrastruktury społecznej. Zadania inwestycyjne na terenie gminy finansowane są ze środków własnych oraz zewnętrznych.

Działania gminy w ramach kilkuletniej perspektywy finansowej obejmują przede wszystkim przedsięwzięcia infrastrukturalne w gospodarce ściekowej i wodociągowej, inwestycje infrastruktury drogowej oraz projekty związane montażem instalacji fotowoltaicznych, termomodernizacją budynków i wymianą źródeł ciepła. Nowe inwestycje publiczne to element sprzyjający nie tylko podnoszeniu jakości życia mieszkańców, ale także poprawiający uwarunkowania dla rozwoju gospodarczego gminy czy budujący przyjazny wizerunek obszaru dla każdego z jego użytkowników. Na te działania składa się zwykle budowa lub modernizacja istniejącej infrastruktury. Poczynione inwestycje to zwykle główny czynnik przyciągający zewnętrznych inwestorów, koło zamachowe dla miejscowego rynku budowlanego, ale także element polityki społecznej i środowiskowej. Pozwala zwiększać komfort życia, a także wpływać na poprawę stanu środowiska.

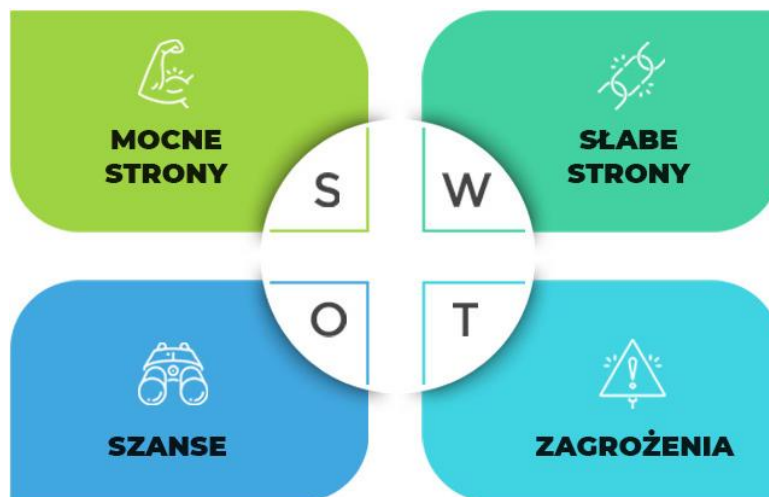
1.5. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT jest to jedna z najpopularniejszych i najskuteczniejszych metod analitycznych wykorzystywanych we wszystkich obszarach planowania strategicznego, pozwala porównać silne i słabe strony jednostki wynikające z otoczenia wewnętrznego, z szansami i zagrożeniami dla rozwoju płynącymi z otoczenia zewnętrznego, a także określić ich wzajemne oddziaływanie.

Analiza SWOT:

- mocne strony (strengths) to cechy, które wyróżniają gminę od innych jednostek i stanowią jej przewagę konkurencyjną,
- słabe strony (weaknesses) to negatywne cechy gminy, generalnie będące konsekwencją ograniczeń szeroko rozumianych zasobów lub zaniedbań w kontekście rozwoju,

- szanse (opportunities) to korzystne tendencje w otoczeniu zewnętrznym gminy, które właściwie wykorzystane mogą stanowić dla niej istotny impuls rozwojowy,
- zagrożenia (threats) to niekorzystne zjawiska zewnętrzne o różnym charakterze, które mogą być poważną barierą rozwoju dla gminy.

Analizy dokonano w oparciu o wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy Tczów, danych liczbowych, opisowych i przestrzennych pozyskanych na etapie diagnozowania, informacji z Urzędu Gminy Tczów oraz przeprowadzonych badań ankietowych, którymi objęto mieszkańców gminy.

ANALIZA SWOT DLA GMINY TCZÓW

<p>MOCNE STRONY</p> 	<ul style="list-style-type: none"> - Sprzyjające warunki dla rozwoju rolnictwa - Tradycje rolnicze oraz korzystne warunki do produkcji zdrowej żywności - Istniejące tereny z przeznaczeniem dla nowych inwestorów - Dobrze ukształtowana sieć osadnicza - Aktywność mieszkańców gminy - Istniejąca infrastruktura oświatowa - Dobry stan dróg - Położenie administracyjne gminy - Zwodociągowanie gminy - Dostępność i jakość opieki zdrowotnej - Istniejąca sieć kanalizacyjna - Zabytkowe dziedzictwo kulturowe gminy - Pozyskiwanie przez gminę środków zewnętrznych na realizację projektów gminnych - Bezpieczeństwo publiczne
--	--

<p>SŁABE STRONY</p> 	<ul style="list-style-type: none"> - Brak sieci gazowej - Braki w infrastrukturze około drogowej (chodniki, ciągi piesze, parkingi, drogi dla rowerów itp.) - Zły stan techniczny niektórych dróg na terenie gminy - Niewystarczająca świadomość ekologiczna mieszkańców - Rozdrobnienie gospodarstw rolnych - Migracja młodych wykształconych mieszkańców do dużych miast - Mała liczba zakładów pracy
<p>SZANSE</p> 	<ul style="list-style-type: none"> - Pozyskanie środków zewnętrznych na rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, termomodernizację obiektów, a także rozwój infrastruktury drogowej okołodrogowej - Rozwój i promocja przetwórstwa rolno-spożywczego - Wykorzystanie potencjału ludzkiego, aktywizacja mieszkańców, budowanie tożsamości i integracji mieszkańców - Wykorzystanie warunków środowiskowych gminy do rozwoju rolnictwa ekologicznego - Dofinansowanie zewnętrzne na rozwój zasobów ludzkich - Realizacja działań promujących gminę - Napływ obcego kapitału
<p>ZAGROŻENIA</p> 	<ul style="list-style-type: none"> - Starzenie się społeczeństwa – wzrost starszych i niesamodzielnych - Patologie społeczne - Niestabilne przepisy prawne, różna interpretacja przepisów - Brak opłacalności produkcji rolnej – wysokie nakłady rolne na produkcję rolną, co przekłada się na nieopłacalność i nierentowność gospodarstw rolnych - Zagrożenia wynikające ze zmian klimatu (powodzie, susza, nawałnice, gradobicia itp.) - Skomplikowane przepisy i procedury pozyskania dofinansowania na przeprowadzane inwestycje - Duża konkurencyjność w aplikowaniu o środki zewnętrzne - Ograniczone dochody budżetu gminy

PODSUMOWNIE

Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy Tczów oraz przeprowadzona analiza SWOT pozwoliły na uwypuklenie problemów i przeszkód, które gmina musi niwelować, aby zapewnić zrównoważony rozwój.

Aby wzmocnić możliwości finansowe realizacji przedsięwzięć należy szukać możliwości wsparcia dla budżetu gminy poprzez środki zewnętrzne. Oczywiście wśród nich najważniejszą opcją jest maksymalne wykorzystanie środków bezzwrotnych, głównie z UE (warto zwrócić uwagę także na tzw. Fundusze Norweskie oraz środki krajowe, zwłaszcza w obszarze infrastruktury technicznej). Należy również poszukiwać możliwości realizacji wybranych zadań w inny sposób, np. w formule partnerstwa publiczno-prywatnego. Dotyczy to zwłaszcza projektów związanych z przygotowaniem terenów inwestycyjnych. Warto przy tym podkreślić, że poprawa stanu infrastruktury zarówno technicznej jak i społecznej będzie silnym czynnikiem wzrostu, zarówno wewnętrznego jak i opartego o imigrację.

Sprowadzając powyższe uogólnione omówienie wyników analizy SWOT strategia dla gminy Tczów powinna skoncentrować się na wykorzystaniu szans, poprzez:

- dalszy rozwój rolnictwa, szczególnie rozwój rolnictwa ekologicznego,
- rozwój agroturystyki oparty na walorach przyrodniczych i kulturowych,
- szeroką promocję gminy,
- dobrą komunikację drogową, szczególnie skupioną na jakości dróg oraz infrastruktury okołodrogowej (oświetlenie, parkingi, chodniki, drogi dla pieszych i rowerów, ścieżki edukacyjne),
- współpracę z otoczeniem poprzez współpracę z wieloma organizacjami pozarządowymi,
- rozwój gospodarczy oparty na bazie produkcji rolnej, rozwoju różnych form małej i średniej przedsiębiorczości w tym w obszarze agroturystyki,
- wykorzystanie energii odnawialnej,
- zrównoważony rozwój wszystkich obszarów życia gminy tj. gospodarki, sfery społecznej i infrastruktury technicznej, społecznej, kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej,
- wspieranie aktywności mieszkańców,
- wzrost poziomu usług społecznych (problem ludzi starszych i chorych).

II. PLAN STRATEGICZNEGO ROZWOJU GMINY TCZÓW

Strategia Rozwoju Gminy Tczów na lata 2024-2030 jest dokumentem, w którym zdiagnozowano aktualną sytuację społeczną, gospodarczą i przestrzenną. Zwrócono uwagę zarówno na mocne strony, jak i obszary problemowe. Opracowana została w układzie wskazującym kierunek rozwoju gminy poprzez ustalenie wizji i misji, celów strategicznych i operacyjnych a w ich ramach działań i zadań. Strategia ustanawia jednocześnie podstawy dla podejmowania kluczowych decyzji w przyszłości, tworzenia planów szczegółowych i kreowania projektów o zasadniczym wpływie na rozwój lokalny. Posiadając strategię gmina będzie dążyć do identyfikacji i wykorzystywania nieodkrytych dotychczas potencjałów i szans rozwojowych. Determinacja i konsekwencja działań strategicznych podejmowanych przez władze lokalne wraz z wyzwalaniem i utrwalaniem aktywności społeczności lokalnej prowadzić będzie do intensyfikowania rozwoju lokalnego. Strategia jest dokumentem, który stanowi fundament systemu zarządzania sukcesywnym rozwojem gminy. Rozpoznanie potrzeb i oczekiwań mieszkańców stworzyło podstawy do określenia wizji i misji gminy Tczów a następnie pozwoliło na stworzenie podstaw do uruchomienia pożądaných procesów rozwojowych. Niwelowanie istniejących barier rozwoju gminy wymaga równocześnie od różnych środowisk i grup społecznych a także liderów życia społeczno-gospodarczego nowych inicjatyw i niekonwencjonalnych działań. Niniejsza strategia powinna przyczynić się do tworzenia sprzyjających warunków i promowania rozwoju przedsiębiorczości, do podejmowania inicjatyw samozatrudnienia, skutecznego wspierania przedsiębiorczości społecznej w formie organizacji pozarządowych. Powinna również pozwolić na wzrost jakości ochrony zdrowia, przyczynić się ożywiania życia kulturalnego w gminie, powstawania nowych inicjatyw służących spędzaniu wolnego czasu przez mieszkańców, zwłaszcza młodzieży i dzieci. Zakłada się, że wdrażanie strategii będzie wynikiem aktywności możliwie dużej liczby podmiotów lokalnych.

2.1. WIZJA ROZWOJU GMINY TCZÓW

Wizja rozwoju gminy to koncepcja przyszłości gminy i jej najbardziej fundamentalna aspiracja, która powinna być wspólna zarówno dla organów gminy, jak i dla wszystkich podmiotów ją tworzących, tj. władze samorządowe, partnerów społecznych oraz mieszkańców i ich reprezentantów. Wizja gminy jest wyrazem jej aspiracji społecznych oraz wyobrażeń na temat jej przyszłości, określających rangę, atrakcyjność, efekty wykorzystania atutów i szans rozwojowych a także eliminację problemów i zagrożeń. Wizja określa cel, do jakiego zmierza gmina oraz wskazuje zasadniczy kierunek podejmowanych działań.

Tczów to gmina o dynamicznym i zrównoważonym rozwoju, jest atrakcyjnym miejscem do zamieszkania i prowadzenia działalności, szczególnie w obszarze rolnictwa, agroturystyki oraz gospodarstw ekologicznych. To obszar bezpiecznej i harmonijnej przestrzeni z czystym środowiskiem naturalnym, zapewniający wysoki standard życia mieszkańców.

2.2. MISJA ROZWOJU GMINY TCZÓW

Misja gminy określa ideę i ogólny kierunek jej rozwoju. Koncentruje się na podstawowych wartościach, które przyświecają władzom gminy i jego mieszkańcom w procesach rozwojowych. Wskazuje na wiodące dziedziny w gospodarce gminy, które stanowią jej bazę ekonomiczną i podstawę egzystencji. Misja gminy to uzasadnienie sensu jej istnienia. Wyznaczenie misji to istotny element strategii. Ma ona nie tylko wskazywać generalny kierunek, w którym podąża gmina, ale także w sposób ogólny określać, co gmina zamierza osiągnąć w określonym horyzoncie czasowym. Inaczej mówiąc misja rozwoju to deklaracja intencji władz samorządowych co do kierunków przyszłego rozwoju gminy. Określa ona przyszłościowy obraz gminy oraz informuje o wspólnych wartościach i przekonaniach leżących u podstaw podejmowania określonych działań. Ma istotną wartość informacyjną zarówno dla mieszkańców gminy, podmiotów gospodarczych, jak i dla jej otoczenia. Wreszcie misja spełnia funkcję promującą gminę, w szczególności wobec potencjalnych inwestorów.

U podstaw misji rozwoju gminy leży przekonanie, iż gmina ma potencjalne szanse aby stać się atrakcyjnym miejscem do zamieszkania, życia, prowadzenia działalności gospodarczej, lokowania kapitału a także wypoczynku i spędzania wolnego czasu.

Gmina Tczów dzięki odpowiedniemu zarządzeniu, aktywności mieszkańców oraz konsekwentnemu podnoszeniu potencjału cywilizacyjnego, szczególnie w zakresie jakości i dostępności infrastruktury technicznej i społecznej, poprawia komfort i bezpieczeństwo życia mieszkańców oraz dba o rozwój gospodarczy, środowisko naturalne i dziedzictwo kultury.

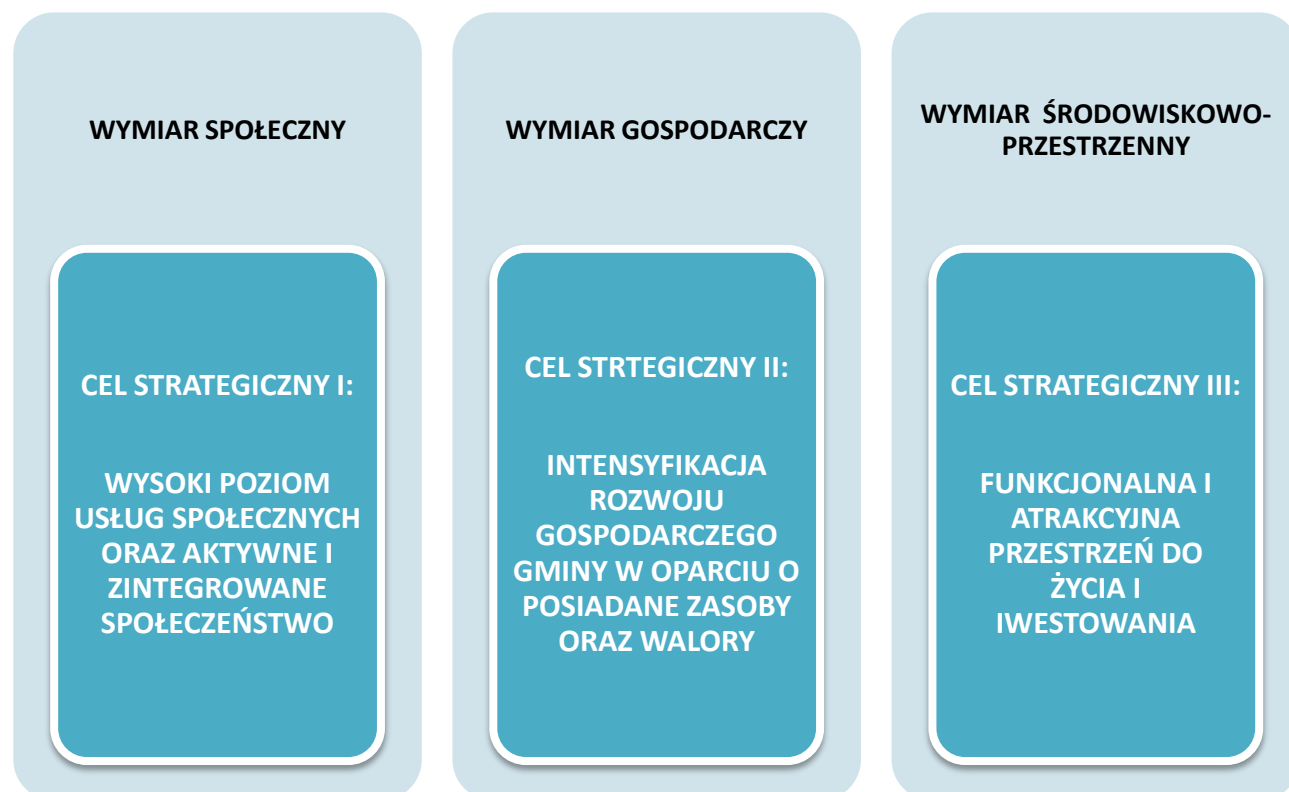
2.3. PLAN STRATEGICZNY

Strategia rozwoju gminy zbudowana została w oparciu o elementy składowe wzajemnie sobie podległe w hierarchii ważności: cele strategiczne, cele operacyjne i wynikające z nich kierunki działań. Osiągnięciu przyjętej wizji i misji służą wyznaczone cele strategiczne, operacyjne i kierunki działań, które mają charakter ogólny i określają pożądane stany i procesy rozwojowe. Cele zdefiniowane zostały na podstawie diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy, a także przeprowadzonych konsultacji (w formie ankiet) z mieszkańcami gminy i w sposób bezpośredni nawiązują do wizji i misji rozwoju gminy. Realizacja kierunków działań prowadzić będzie do osiągnięcia celów operacyjnych, jak również strategicznych.

Zgodnie z art. 10 e ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (tj. Dz. U. 2024 poz. 1465), strategia „określa w szczególności cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym”.

Sformułowane cele strategiczne rozwoju gminy przypisane zostały do określonych sfer rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowo-przestrzennego, które są zależne od siebie i wzajemnie się przenikają. Podstawą do podejmowania działań w sferze gospodarczej i społecznej jest racjonalne gospodarowanie przestrzenią oraz ochrona ładu przestrzennego. Z kolei zadania realizowane w zakresie infrastruktury technicznej będą podstawą do realizacji zadań w sferze gospodarczej, rozwoju usług społecznych, a także pozytywnie wpłyną na poprawę jakości środowiska przyrodniczego. Cele osiągnięte w ramach sfery społecznej i gospodarczej wpłyną również na poprawę jakości życia mieszkańców oraz zwiększenie atrakcyjności przestrzeni.

Sformułowane cele strategiczne w perspektywie do 2030 roku, zostaną osiągnięte poprzez realizację podporządkowanych im celów operacyjnych. Dla ich urzeczywistnienia wyodrębniono natomiast kierunki działań - kluczowe zadania i projekty do realizacji. Należy je traktować jako pewną propozycję, otwartą listę przedsięwzięć w danym zakresie, określającą ogólne ramy koncentracji aktywności programowej, finansowej i organizacyjnej całej wspólnoty gminy w perspektywie długofalowej.

Tabela 1. Plan strategiczny rozwoju gminy Tczów– cele strategiczne i operacyjne

WYMIAR SPOŁECZNY	
CEL STRATEGICZNY I WYSOKI POZIOM USŁUG SPOŁECZNYCH ORAZ AKTYWNE I ZINTEGROWANE SPOŁECZEŃSTWO	Cele operacyjne
	1.1. Zapewnienie wysokiej jakości usług społecznych i zdrowotnych
	1.2. Rozwój infrastruktury społecznej
	1.3. Rozwój tożsamości oraz aktywizacja mieszkańców
	1.4. Przeciwdziałanie zjawiskom wykluczenia społecznego oraz wzrost efektywności w rozwiązywaniu problemów społecznych
WYMIAR GOSPODARCZY	
CEL STRATEGICZNY II INTENSYFIKACJA ROZWOJU GOSPODARCZEGO GMINY W OPARCIU O POSIADANE ZASOBY I WALORY	Cele operacyjne
	2.1. Rozwój efektywnego i wyspecjalizowanego rolnictwa, w tym rolnictwa ekologicznego
	2.2. Wspieranie rozwoju różnorodnej przedsiębiorczości
	2.3. Rozwój agroturystyki oraz promocja gminy
WYMIAR ŚRODOWISKOWO-PRZESTRZENNY	
CEL STRATEGICZNY III FUNKCJONALNA I ATRAKCYJNA PRZESTRZEŃ DO ŻYCIA I INWESTOWANIA	Cele operacyjne
	3.1. Rozbudowa nowoczesnej infrastruktury technicznej
	3.2. Ochrona zasobów środowiska naturalnego oraz promocja odnawialnych źródeł energii
	3.3. Racjonalna polityka przestrzenne kluczowym narzędziem zrównoważonego rozwoju gminy

CEL STRATEGICZNY I

WYSOKI POZIOM USŁUG SPOŁECZNYCH ORAZ AKTYWNE I ZINTEGROWANE SPOŁECZEŃSTWO

Głównym celem działań podejmowanych w ramach CELU STRATEGICZNEGO I, jest poprawa warunków dla rozwoju kapitału ludzkiego. Cele operacyjne oraz kierunki działań przyjęte dla realizacji celu strategicznego, związane są z realizacją polityki zrównoważonego rozwoju w obszarze społecznym, który zakłada poprawę jakości i dostępności usług społecznych i zdrowotnych, umiejętność tworzenia lepszych warunków życia, aktywizacji społeczności lokalnej a także zwiększeniu efektywności w rozwiązywaniu problemów społecznych dostosowanych do zmieniających się potrzeb.

Jakość życia wzrasta, jeśli wzrasta poziom, m. in.: oferty edukacyjnej, lokalnej przedsiębiorczości oraz bezpieczeństwa, a także poprawia się dostęp do usług społecznych, w tym usług medycznych. Ważna dla rozwoju społecznego gminy jest tak rozbudowana, zróżnicowana, oferta dla mieszkańców, która będzie odpowiadać na potrzeby każdej grupy zawodowej, wiekowej czy zróżnicowanej ze względu na płeć, sytuację rodzinną lub materialną, a także osób narażonych na wykluczenie społeczne. Dla ukształtowania silnego i konkurencyjnego kapitału ludzkiego konieczne jest efektywne rozwiązywanie problemów społecznych w gminie. Monitorowanie i skuteczne ograniczanie negatywnych zjawisk społecznych zapobiega rozwarstwieniu lokalnego społeczeństwa.

Za poprawą jakości usług społecznych idzie rozbudowanie infrastruktury społecznej i technicznej, uwzględniające potrzeby osób młodych (atrakcyjność osiedleńcza), ale i starszych czy chorych (atrakcyjność opiekuńcza). Ze względu na niekorzystne trendy demograficzne gminy, związane ze starzeniem się lokalnej społeczności należy dążyć do rozbudowy infrastruktury oraz stworzenia oferty społecznej, która będzie odpowiadać potrzebom osób niesamodzielnych, starszych, samotnych, narażonych na wykluczenie społeczne.

Konkurencyjność gminy będzie przejawiać się w zapewnianiu lepszych warunków życia mieszkańców, dbaniu o rozwój potencjału ludzkiego, zapobieganie rozwojowi zjawisk patologicznych. Działania podejmowane w ramach wymiaru społecznego będą mieć na celu również integrację lokalnej społeczności, współpracę gminy z mieszkańcami, inwestorami, innymi jednostkami samorządowymi i stowarzyszeniami. Ważnym elementem jest także zachowanie unikalnych wartości środowiska kulturowego.

CEL STRATEGICZNY II

INTENSYFIKACJA ROZWOJU GOSPODARCZEGO GMINY W OPARCIU O POSIADANE ZASOBY ORAZ WALORY

Cel strategiczny II zakłada poprawę sytuacji gospodarczej gminy. Rozwój gospodarczy oparty będzie na zasadzie zrównoważonego rozwoju - dążenie do równowagi pomiędzy potrzebami gospodarczymi i wymaganiami ochrony środowiska oraz uwarunkowaniami przestrzennymi. Głównym obszarem aktywności gospodarczej gminy, ze względu na jej charakter jest rolnictwo. Na terenie gminy brakuje jednak wielkoobszarowych, wyspecjalizowanych

gospodarstw rolnych czy grup producenckich. Niska opłacalność rolnej produkcji pierwotnej i rozdrobnienie gospodarstw rolnych stanowią istotne bariery dla rozwoju rolnictwa na terenie gminy. Wskazane jest podjęcie działań prowadzących do przemiany lokalnego rolnictwa i co za tym idzie polepszenia sytuacji materialnej ludności prowadzącej gospodarstwa rolne. Alternatywą dla tradycyjnego, często niskodochodowego rolnictwa może być rozwój rolnictwa, które dostarcza nie tylko żywności, ale świadczy także inne usługi. Rozszerzenie dotychczasowych funkcji lokalnego rolnictwa można uzyskać poprzez m.in. łączenie produkcji rolniczej w gospodarstwach z inną działalnością np. agroturystyką, turystyką i wypoczynkiem, sprzedażą bezpośrednią produktów pochodzących z własnych gospodarstw rolnych. Ze względu na brak uciążliwego przemysłu, na terenie gminy występują dogodne warunki do powstawania gospodarstw agroturystycznych. Istotną kwestią jest również produkcja zdrowej żywności, która w ostatnim czasie zyskuje na znaczeniu.

Ponadto w gminie powinny być wspierane wszelkiego rodzaju inicjatywy gospodarcze, w tym wspieranie mikro i małych przedsiębiorców, promowanie gminy w celu pozyskania zainteresowania inwestorów zewnętrznych. Dla wzmocnienia efektów działań podejmowanych dla zwiększenia atrakcyjności inwestycyjnej gminy należy zadbać o promocję gminy jako miejsca atrakcyjnego do inwestowania.

CEL STRATEGICZNY III

FUNKcjONALNA I ATRAKcyjNA PRZESTRZEŃ DO ŻYCIA I INWESTOWANIA

Poza działaniami na rzecz rozwoju społecznego i gospodarczego, polityka zrównoważonego rozwoju kładzie silny nacisk na kwestie związane z ochroną środowiska naturalnego. Wyposażenie danego obszaru w infrastrukturę techniczną jest podstawowym czynnikiem aktywizującym postęp społeczno-gospodarczy. Stanowi podstawę wszelkiej działalności gospodarczej i warunkuje jakość życia mieszkańców. Na terenie gminy, w zakresie infrastruktury technicznej najważniejszym jest: uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej oraz poprawa stanu technicznego dróg wymagających interwencji, jak również rozbudowa infrastruktury około drogowej. Korzystny stan środowiska zamierza się osiągnąć poprzez działania w sferze gospodarki ściekami, prowadzenie gospodarki rolnej i przestrzennej nie powodującej degradacji środowiska, rozbudowę infrastruktury technicznej chroniącej środowisko oraz szeroką edukację ekologiczną. Poprzez oferowanie terenów odpowiednio przygotowanych pod inwestycje wraz z odpowiednią infrastrukturą techniczną (sieć wodociągowa, kanalizacyjna, drogowa, system gospodarki odpadami, itp.) samorząd stwarza warunki dla rozwoju gospodarczego. Ważnym działaniem jest dążenie do ograniczenia barier infrastrukturalnych utrudniających dostęp do wiedzy, bieżących informacji (korzystanie z zasobów Internetu). Interwencja w obszarze infrastruktury energetycznej, efektywności energetycznej i gospodarki niskoemisyjnej powinna koncentrować się na systematycznym podnoszeniu efektywności systemów energetycznych, dywersyfikacji źródeł energii w kierunku energii odnawialnej, wdrażaniu rozwiązań, których celem będzie ograniczenie zjawiska tzw. „niskiej emisji”. Działania służące poprawie jakości

powietrza (m.in. termomodernizacja budynków, wymiana przestarzałych, niskosprawnych źródeł ciepła, promocja wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych itd.), realizowane na poziomie lokalnym (gminnym), przyczynią się do redukcji emisji gazów cieplarnianych, zwiększenia udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych oraz redukcji zużycia energii finalnej poprzez podniesienie poziomu efektywności energetycznej. Wskazuje się także na potrzebę budowy sieci gazowniczej na terenie gminy. Racjonalne rozplanowanie przestrzenne gwarantuje funkcjonalność oraz przekłada się na odczuwany przez mieszkańców komfort życia w gminie. Właściwe działania to dbanie o funkcjonalne lokowanie inwestycji, rozplanowanie przestrzeni poszczególnych miejscowości (szlaków komunikacyjnych, zabudowy mieszkaniowej, terenów zielonych) oraz poprawa ich estetyki.

2.4. KIERUNKI DZIAŁAŃ

Rozdział zawiera zestawienie kierunków działań, które gmina planuje podjąć w ramach każdego z założonych celów operacyjnych. Lista zestawionych kierunków działań i zadań nie jest zamknięta, można ją w każdej chwili uzupełniać o nowe elementy w zależności od

potrzeb gminy, rodzajów zewnętrznych konkursów oraz możliwości finansowych gminy. Poszczególnym celom operacyjnym przyporządkowano wykaz wstępnie zidentyfikowanych działań inwestycyjnych i organizacyjnych. Ewentualne nowe projekty inwestycyjne wpisujące się w poszczególne cele operacyjne i przypisane im kierunki działań nie wymagają aktualizacji dokumentu strategii, jeśli zostaną zaakceptowane przez Radę Gminy w uchwałach budżetowych oraz wieloletnich prognozach inwestycyjnych na poszczególne lata, na które została opracowana strategia. W planie działań zostały wpisane zadania nie tylko leżące w kompetencji gminy oraz jej jednostek organizacyjnych i podległych, ale także innych podmiotów, w tym osób fizycznych, które przyczynią się do zrównoważonego rozwoju gminy. Poprzez wpisanie takich zadań do strategii różnorodni beneficjenci będą mogli ubiegać się o zewnętrzne źródła finansowania. Realizacja zadań, przede wszystkim zadań inwestycyjnych, wymaga znacznych środków finansowych. Budżet gminy samodzielnie nie będzie w stanie sfinansować większości inwestycji, a zatem konieczne będzie podjęcie starań o pozyskanie środków zewnętrznych, pochodzących z funduszy UE, funduszy ochrony środowiska, budżetu państwa i innych. W przypadku podejmowania inicjatyw przekraczających swym zasięgiem granice administracyjne gminy, bądź jej możliwości kompetencyjne i finansowe, gmina może działać w partnerstwie z innymi podmiotami, w tym samorządami, w obrębie ustanowionego obszaru tematycznego wyczerpującego zakres podjętego wspólnie projektu.

Tabela 2. Cel strategiczny, cele operacyjne, kierunki działań/zadania w sferze społecznej

CEL STRATEGICZNY I	
WYSOKI POZIOM USŁUG SPOŁECZNYCH ORAZ AKTYWNE I ZINTEGROWANE SPOŁECZEŃSTWO	
Cel operacyjny	Kierunki działań/zadania
1.1. Zapewnienie wysokiej jakości usług społecznych i zdrowotnych	<ul style="list-style-type: none"> - Kontynuacja działań instytucji pomocy społecznej w gminie - Budowa zintegrowanego systemu wsparcia zapobiegającego kryzysom w rodzinie - Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu - Wsparcie opieki na osobami starszymi i chorymi i niepełnosprawnymi - Poprawa dostępu do poradni specjalistycznych - Wzrost jakości i dostępności opieki zdrowotnej - Tworzenie systemu opieki nad małym dzieckiem - Wspieranie edukacji szkolnej i pozaszkolnej - Wzrost jakości wczesnego nauczania (wprowadzenie dodatkowych zajęć aktywizujących i rozwijających wielokierunkowo małe dzieci) - Poprawa jakości edukacji poprzez poszerzenie dostępnej oferty edukacyjnej o nowe formy oraz umożliwienie dzieciom i młodzieży rozwijania zainteresowań (np. poprzez organizację dodatkowych zajęć edukacyjnych wspierających pasje, zajęcia sportowe itp.), - Kształtowanie nawyków uczestnictwa w kulturze fizycznej dzieci i młodzieży m.in. poprzez organizację olimpiad i zawodów sportowych dla dzieci i młodzieży, propagowanie sportu i rekreacji ruchowej wśród osób starszych oraz z niepełnosprawnościami np. poprzez organizację festynów sportowo-rekreacyjnych; - Wsparcie oferty kulturalnej placówek - Dopuszczenie jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych - Wykonanie monitoringu miejsc publicznych
1.2. Rozwój infrastruktury społecznej	<ul style="list-style-type: none"> - Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej - Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury społecznej - Dopuszczenie placówek oświatowych w pomoce dydaktyczne

	<ul style="list-style-type: none"> - Modernizacja i doposażenia placów zabaw - Usuwanie barier architektonicznych utrudniających funkcjonowanie osobom z niepełnosprawnością oraz rodzicom z dziećmi - Zapewnienie powszechnego dostępu do szerokopasmowego Internetu - Poprawa infrastruktury sportowej i rekreacyjnej na terenie gminy poprzez budowę/modernizację obiektów na terenie gminy m.in. boiska sportowe, sale gimnastyczne, place zabaw, siłownie plenerowe, skateparku
<p>1.3. Rozwój tożsamości oraz aktywizacja mieszkańców</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ochrona dziedzictwa kulturowego oraz ochrona zabytków - Wspieranie lokalnych tradycji i kultury (propagowanie działalności kół gospodyń wiejskich, zespołów ludowych, itp.) - Upowszechnianie wolontariatu - Pomoc dzieciom i młodzieży zagrożonym wykluczeniu społecznemu - Współpraca z organizacjami pozarządowymi, mieszkańcami oraz współpraca ponadgminna - Promowanie aktywności i wspieranie rozwoju organizacji pozarządowych - Działania na rzecz integracji społeczności lokalnej - Tworzenie warunków do powstawania lokalnych inicjatyw edukacyjnych, podnoszących kwalifikacje lokalnej społeczności - Promowanie form współdziałania w zakresie opieki nad osobami starszymi oraz niepełnosprawnymi
<p>1.4. Przeciwdziałanie zjawiskom wykluczenia społecznego oraz wzrost efektywności w rozwiązywaniu problemów społecznych</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Wspieranie lokalnych tradycji i kultury (propagowanie działalności kół gospodyń wiejskich, zespołów ludowych, itp.) - Promowanie aktywności i wspieranie rozwoju organizacji pozarządowych podejmujących inicjatywy na rzecz integracji lokalnej społeczności - Rozszerzenie oferty kulturalnej, sportowo-rekreacyjnej i społecznej na terenie gminy oraz włączanie mieszkańców w czynny udział w życiu kulturalnym i społecznym - Podejmowanie działań w kierunku zapewnienia skutecznego systemu wsparcia dla wszystkich grup społecznych –realizacja przedsięwzięć aktywizujących i integrujących społeczność - Monitoring zjawisk patologicznych i likwidacja przyczyn dysfunkcji, przeciwdziałanie zjawiskom patologicznym w rodzinach Współpraca gminy z instytucjami rynku pracy w celu podejmowania inicjatyw, które mogą mieć wpływ na ograniczenie bezrobocia (szkolenia, kursy, przekwalifikowania, dotacje na rozpoczęcie własnej działalności, itp.) - Promowanie form współdziałania w zakresie opieki nad osobami starszymi oraz niepełnosprawnymi - Realizacja programów edukacyjnych dla dzieci i młodzieży w celu przeciwdziałania zjawiskom patologicznym

Tabela 3. Cel strategiczny, cele operacyjne, kierunki działań/zadania w sferze gospodarczej

CEL STRATEGICZNY II	
INTENSYFIKACJA ROZWOJU GOSPODARCZEGO GMINY W OPARCIU O POSIADANE ZASOBY I WALORY	
Cel operacyjny	Kierunki działań/zadania
2.1. Rozwój efektywnego i wyspecjalizowanego rolnictwa	<ul style="list-style-type: none"> - Tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności, towarowości i specjalizacji gospodarstw rolnych - Promowanie specjalizacji w produkcji rolnej, zwiększenie efektywności i innowacyjności produkcji rolnej - Modernizacja gospodarstw rolnych - Wzmacnianie systemu doradztwa rolniczego oraz promowanie i wspieranie inicjatyw współpracy rolników i mieszkańców (grupy producenckie) - Pomoc w zakresie pozyskiwania środków na modernizację gospodarstw rolnych - Zwiększenie efektywności, innowacyjności i specjalizacji produkcji rolnej - Wyposażenie obszarów wiejskich w infrastrukturę drogową, techniczną oraz społeczną - Wspieranie rozwoju i promocja ekologicznego rolnictwa - Organizacja wydarzeń gminnych promujących lokalne produkty rolne
2.2. Wsparcie rozwoju różnorodnej przedsiębiorczości	<ul style="list-style-type: none"> - Aktywne wspieranie rozwoju i konkurencyjności lokalnych przedsiębiorców - Kreowanie postaw przedsiębiorczości, aktywizacja zawodowa i podnoszenie kwalifikacji mieszkańców gminy - Wspieranie doradztwa w zakresie zakładania i prowadzenie własnej działalności gospodarczej - Rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego pozwalający na wykorzystanie lokalnego potencjału surowcowego - Skuteczna promocja gospodarcza gminy - Wspieranie kampanii informacyjnych skierowanych do rolników na temat możliwości pozyskania środków finansowych na rozwój gospodarstw agroturystycznych oraz na różnicowanie działalności rolniczej - Rozwój okołorolniczych działalności gospodarczych, związanych np. z agroturystyką, turystyką i wypoczynkiem, sprzedażą bezpośrednią produktów pochodzących z własnych gospodarstw rolnych, produkcja i sprzedaż zdrowej żywności
2.3. Rozwój agroturystyki oraz promocja gminy	<ul style="list-style-type: none"> - Wspieranie rozwoju oraz właściwa promocja agroturystyki - Budowa/rozbudowa/modernizacja obiektów infrastruktury turystycznej oraz rekreacyjno-sportowej na terenie gminy

	<ul style="list-style-type: none"> - Organizacja imprez kulturalnych oraz sportowo-rekreacyjnych - Wspieranie lokalnych inicjatyw gospodarczych - Promowanie walorów gminy we współpracy z gminami sąsiednimi, powiatem, stowarzyszeniami itp. - Promowanie terenów inwestycyjnych pod działalność gospodarczą oraz terenów pod budownictwo indywidualne - Przyjazne dla inwestorów planowanie przestrzenne - Kompleksowe przygotowanie terenów pod inwestycje
--	--

Tabela 4. Cel strategiczny, cele operacyjne, kierunki działań/zadania w sferze środowiskowo-przestrzennej

CEL STRATEGICZNY III	
FUNKCJONALNA I ATRAKCYJNA PRZESTRZEŃ DO ŻYCIA I INWESTOWANIA	
Cel operacyjny	Kierunki działań/zadania
3.1. Rozbudowa nowoczesnej infrastruktury technicznej	<ul style="list-style-type: none"> - Budowa, rozbudowa i modernizacja dróg - Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury okołodrogowej (m.in. chodniki, parkingi, drogi dla rowerów, ciągi piesze, przystanki) - Współpraca z zarządcami dróg powiatowych i wojewódzkich, przebiegających przez terytorium gminy, w zakresie inwestycji i remontów, w tym realizacji inwestycji mających wpływ na wzrost komfortu życia mieszkańców gminy (m.in. drogi, chodniki), - Rozbudowa i modernizacja oświetlenia ulicznego - Rozbudowa/modernizacja infrastruktury wodno-kanalizacyjnej - Promowanie i budowa przydomowych oczyszczalni ścieków - Współpraca samorządu z Polską Spółką Gazownictwa sp. z o.o. w zakresie możliwości budowy sieci gazowniczej nas terenie gminy
3.2. Ochrona zasobów środowiska naturalnego oraz promocja odnawialnych źródeł	<ul style="list-style-type: none"> - Popularyzacja i wdrażanie rozwiązań mających na celu zmniejszenie zużycia energii i ograniczenie tzw. „niskiej emisji” we wszystkich sektorach użytkowników energii (mieszkalnictwo, użyteczność publiczna, działalność gospodarcza i usługowa, gospodarstwa rolne, oświetlenie uliczne, transport): <ul style="list-style-type: none"> • Termomodernizacja budynków • Modernizacja istniejących nieekologicznych źródeł ciepła

<p>energii</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Modernizacja oświetlenia ulicznego na energooszczędne • Wymiana oświetlenia w budynkach na energooszczędne • Rozwój ekologicznych form mobilności (np. infrastruktura rowerowa) • Działania informacyjno-promocyjne dotyczące oszczędzania energii <ul style="list-style-type: none"> - Montaż instalacji OZE - Montaż instalacji fotowoltaicznych na budynkach użyteczności publicznej i budynkach prywatnych - Promocja oraz wspieranie działań zmierzających do zwiększenia wykorzystania odnawialnych źródeł energii - Kontrola postępowania w zakresie gromadzenia oraz oczyszczania ścieków przez użytkowników prywatnych oraz w zakresie gromadzenia ścieków przez przedsiębiorców (co najmniej raz na 3 lata) - Budowa nowych zbiorników bezodpływowych i remont istniejących, regularny wywóz nieczystości płynnych oraz budowa indywidualnych systemów oczyszczania ścieków przez właścicieli nieruchomości - Coroczne raportowanie pomiarów ilości eksploatowanych wód podziemnych przez właściciela/ użytkownika ujęcia - Wdrażanie i przestrzeganie zasad Dobrej Praktyki Rolniczej – ochrona wód przed zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł rolniczych - Modernizacja systemów melioracyjnych - Zwiększenie retencji wodnej na terenach rolniczych, leśnych i zurbanizowanych - Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi oraz ochrona wód i gleb przed zanieczyszczeniem - Właściwa gospodarka odpadami komunalnymi – selektywna zbiórka odpadów - Usuwanie wyrobów zawierających azbest - Utrzymanie istniejących form ochrony przyrody oraz ochrona, wzbogacanie i odtwarzanie różnorodności biologicznej - Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców
<p>3.3. Racjonalna polityka przestrzenna kluczym narzędziem zrównoważonego rozwoju gminy</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Opracowanie planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy - Wyznaczenie terenów inwestycyjnych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego - Wspomaganie urządzania i utrzymywania terenów zieleni, zadrzewień i zakrzewień w poszczególnych miejscowościach - Zagospodarowanie oraz dbałość o centra miejscowości, zwiększenie ich estetyki i dostosowanie do potrzeb mieszkańców

Gmina w ramach kilkuletniej perspektywy finansowej realizuje działania obejmujące przede wszystkim inwestycje w zakresie infrastruktury drogowej i okołodrogowej, wodno-kanalizacyjnej, modernizacji i termomodernizacji budynków, montażu instalacji OZE wraz z wymianą źródeł ciepła. Przedsięwzięcia te są elementem sprzyjającym nie tylko podnoszeniu jakości życia mieszkańców, ale także poprawiają uwarunkowania rozwoju rolnictwa oraz przedsiębiorczości, jak również budują przyjazny wizerunek gminy. Powyższe cele oraz kierunki działań są podstawą do zrealizowania konkretnych zaplanowanych zamierzeń i inwestycji. Lista zadań do realizacji w bezpośredniej bądź dalszej przyszłości powstała na podstawie analizy celów rozwoju gminy, jej mocnych i słabych stron a także szans i zagrożeń.

Tabela 5. Zadania wspierające realizację celów strategicznych

CEL STRATEGICZNY I: WYSOKI POZIOM USŁUG SPOŁECZNYCH ORAZ AKTYWNE I ZINTEGROWANE SPOŁECZEŃSTWO			
CELE OPERACYJNE:			
1.1. Zapewnienie wysokiej jakości usług społecznych i zdrowotnych			
1.2. Rozwój infrastruktury społecznej			
1.3. Rozwój tożsamości oraz aktywizacja mieszkańców			
1.4. Przeciwdziałanie zjawiskom wykluczenia społecznego oraz wzrost efektywności w rozwiązywaniu problemów społecznych			
PLANOWANY PROJEKT/ZAKRES	Okres realizacji	Planowane koszty [zł]	Dofinansowanie/ źródło
Budowa boiska do piłki nożnej w miejscowości Tynica	2027	500.000,00	środki własne PROW
Budowa podjazdu dla osób z niepełnosprawnościami	2025	200.000,00	środki własne PFRON
Budowa windy dla osób ze szczególnymi potrzebami wraz z modernizacją klatki schodowej w budynku Urzędu Gminy Tczów	2026	1.000.000,00	środki własne PFRON
Budowa skateparku o powierzchni ok. 450m ² w miejscowości Tczów	2027	450.000,00	środki własne

CEL STRATEGICZNY II: INTENSYFIKACJA ROZWOJU GOSPODARCZEGO GMINY W OPARCIU O POSIADANE ZASOBY I WALORY

Cele operacyjne:

- 2.1. Rozwój efektywnego i wyspecjalizowanego rolnictwa, w tym rolnictwa ekologicznego
- 2.2. Wspieranie rozwoju różnorodnej przedsiębiorczości
- 2.3. Rozwój agroturystyki oraz promocja gminy

PLANOWANY PROJEKT/ZAKRES	Okres realizacji	Planowane koszty [zł]	Dofinansowanie/ źródło
Tworzenie warunków do rozwoju gospodarstw ekologicznych	2024-2030	gmina, rolnicy	-
Modernizacja gospodarstw rolnych	2024-2030	rolnicy	ARiMR, rolnicy
Stworzenie korzystnych warunków dla nowych przedsiębiorców	2024-2030	gmina	-
Promocja produktów lokalnych	2024-2030	gmina, grupy producenckie	-
Stworzenie ulg i zachęt dla inwestorów	2024-2030	gmina	-
Rozwój infrastruktury agroturystycznej i rekreacyjnej	2023-2024	Rolnicy, gmina	-

CEL STRATEGICZNY III: FUNKCJONALNA I ATRAKCYJNA PRZESTRZEN DOŻYWCIA I INWESTOWANIA

CELE OPERACYJNE:

- 3.1. Rozbudowa nowoczesnej infrastruktury technicznej
- 3.2. Ochrona zasobów środowiska naturalnego oraz promocja odnawialnych źródeł energii
- 3.3. Racjonalna polityka przestrzenna kluczowym narzędziem zrównoważonego rozwoju gminy

PLANOWANY PROJEKT/ZAKRES	Okres realizacji	Planowane koszty (zł)	Dofinansowanie/ źródło
Budowa/przebudowa oraz remont dróg gminnych	2025-2030	15.000.000,00	środki własne środki zewnętrzne
Budowa sieci wodociągowej wraz z przyłączami w miejscowości Julianów	2025	1.000.000,00	środki własne IWZW
Wykonanie sieci wodociągowej wraz z przyłączami indywidualnymi w obrębie Podzakrzówek (Scyna)	2025	150.000,00	środki własne IWZW
Budowa stacji uzdatniania wody w części wschodniej gminy	2026-2027	8.000.000,00	środki własne środki zewnętrzne
Budowa przyłączy kanalizacyjnych na terenie	2026	4.000.000,00	środki własne

gminy Tczów			IWZW
Budowa sieci kanalizacyjnej ciśnieniowej wraz z przyłączami w miejscowości Tynica	2025	6.000.000,00	środki własne środki zewnętrzne
Termomodernizacja 4 budynków szkół z terenu gminy: PSP w Janowie, Rawicy, Brzezinkach Starych oraz SP w Tczowie	2025-2026	10.000.000,00	środki własne środki zewnętrzne
Termomodernizacja budynku Urzędu Gminy w Tczowie wraz z wymianą źródła ciepła oraz montażem instalacji fotowoltaicznej	2026	3.500.000,00	środki własne IWZW
Modernizacja świetlicy wiejskiej w miejscowości Borki – II etap (modernizacja instalacji elektrycznej, montaż instalacji fotowoltaicznej oraz budowa źródła ciepła)	2025	400.000,00	środki własne środki z budżetu Woj. Mazowieckiego
Budowa źródła ciepła w Domu Ludowym w Wilczym Ługu (modernizacja instalacji elektrycznej, montaż instalacji fotowoltaicznej oraz budowa źródła ciepła)	2028	800.000,00	środki własne środki z budżetu Woj. Mazowieckiego
Modernizacja oświetlenia ulicznego na terenie gminy (sukcesywna wymiana opraw oświetlenia)	2024-2027	3.000.000,00	środki własne środki z budżetu Woj. Mazowieckiego
Zagospodarowanie terenu przed budynkiem Urzędu Gminy w Tczowie	2027	500.000,00	środki własne
Budowa świetlicy wiejskiej w miejscowości Lucin	2027-2028	200.000,00	środki własne środki zewnętrzne

*IWZW – Instrument wsparcia zadań ważnych dla zrównoważonego rozwoju Województwa Mazowieckiego

Planowane do realizacji zadania inwestycyjne na terenie gminy finansowane będą ze środków własnych oraz zewnętrznych. Dodatkowe źródła finansowania inwestycji gminnych stanowią głównie: dofinansowania ze środków unijnych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Europejskiego Funduszu Rolnego, Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, dofinansowania i dotacje z Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego oraz Urzędu Marszałkowskiego, dofinansowania z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Ministerstwa Sportu, Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Edukacji Narodowej, Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych i innych oraz preferencyjne kredyty i pożyczki z banków komercyjnych.

III. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ ROZWOJU GMINY

Ustawa z dnia 13 lipca 2020r. po zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2020, poz. 1378 ze zm.) wprowadziła w życie pakiet nowych przepisów dotyczący polityki rozwoju. Poza integracją strategii rozwoju na różnych poziomach administracji, celem nowelizacji przepisów była także integracja w dokumentach strategicznych wymiaru społecznego i gospodarczego wymiarem przestrzennym. Ustawodawca jasno określił elementy strategii rozwoju gminy, są wśród nich takie, które nie występowały w dotychczasowych strategiach:

- model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy
- ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie
- obszary strategicznej interwencji określone w strategii województwa wraz z zakresem planowanych działań
- system realizacji strategii kluczowej dla gminy, jeżeli takie zidentyfikowano wraz z zakresem planowanych działań.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy rozumiany jest jako przedstawienie długookresowej strategicznej wizji rozwoju gminy wynikającej z wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań, zdiagnozowanych potrzeb rozwojowych i posiadanego potencjału, z uwzględnieniem jego specyfiki i zróżnicowania wewnętrznego. Model wskazuje obszary, które strategia rozwoju uznaje za istotne dla osiągnięcia celów rozwoju, obszary wymagające ochrony oraz rodzaje powiązań funkcjonalnych występujących pomiędzy poszczególnymi obszarami.

Struktura funkcjonalno-przestrzenna gminy Tczów wynika głównie z jej położenia geograficznego, środowiska naturalnego, a także otoczenia i powiązań z jednostkami sąsiednimi. Gmina z uwagi na niewielką powierzchnię i rolniczy charakter nie wykazuje znaczącego zróżnicowania struktury funkcjonalno-przestrzennej.

Gmina Tczów usytuowana jest w południowo-wschodniej części województwa mazowieckiego, w powiecie zwoleńskim. Zgodnie z podziałem geograficzno-fizycznym gmina Tczów położona jest w obrębie mezoregionu Równiny Radomskiej, która wchodzi w skład wzniesień południowo-mazowieckich, a także w południowo-zachodniej części synklinorium lubelskiego, stanowiącego fragment kredowej niecki mazowiecko-lubelskiej. Gmina Tczów sąsiaduje z miastem i gminą Kazanów oraz miastem i gminą Zwoleń (powiat zwoleński), gminą Gózd oraz miastem i gminą Skaryszew (powiat radomski). Gmina podzielona jest na 15 sołectw: Bartodzieje, Borki, Brzezinki Nowe, Brzezinki Stare, Janów, Józefów, Julianów, Kazimierzów, Lucin, Rawica, Tczów, Podzakrzówek, Tynica, Wilczy Ług oraz Wincentów.

Główną funkcją gminy jest rolnictwo, przede wszystkim indywidualna gospodarka rolna, która miała wpływ na jakość i strukturę zagospodarowania przestrzennego gminy. Przeważającą formą zainwestowania osadniczego jest zabudowa zagrodowa dostosowana do potrzeb rozdrobnionej struktury gospodarstw rolnych, natomiast formą uzupełniającą

jest zabudowa jednorodzinna, usługowa i usługowo-produkcyjna. Przeważa zabudowa liniowa wzdłuż ciągów komunikacyjnych.

Wiodącym celem rozwojowym gminy Tczów jest podniesienie jakości życia mieszkańców, poprzez odpowiednie zarządzanie potencjałem gospodarczym i społecznym gminy, zgodnie ze standardami zrównoważonego rozwoju. Realizacja tego celu jest możliwa przy zachowaniu ładu przestrzennego, m.in.: poszanowania dla ochrony środowiska przyrodniczego oraz krajobrazu, ale także wyznaczaniu terenów inwestycyjnych, gdzie możliwy jest rozwój funkcji gospodarczych, w tym usługowych. Istotną kwestią jest również tworzenie miejsc aktywności społecznej, takich jak funkcjonalnie zagospodarowane przestrzenie publiczne do wspólnego spędzania czasu.

Za podstawowe założenia przy formułowaniu kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy uznano jej dalszy rozwój wraz z ochroną i wzbogacaniem istniejących walorów przyrodniczo-kulturowych w bliższej dalszej perspektywie czasowej. Układ funkcjonalno-przestrzenny gminy zapewnia:

- wykorzystanie szans rozwojowych gminy wynikających z położenia oraz istniejącego układu komunikacyjnego gminy z planowanym układem dróg ekspresowych, wyznaczanie terenów dla rozwoju mieszkalnictwa, zabudowy letniskowej, działalności usługowej i usługowo-gospodarczej oraz ustalenie ochrony terenów wartościowych pod względem przyrodniczo-krajobrazowym,
- wprowadzenie strefy wielofunkcyjnego rozwoju w rejonie drogi krajowej nr 12 w celu stworzenia szansy zaktywizowania rozwoju gospodarczego gminy,
- zachowanie strefy istniejącego zainwestowania zabudową zagrodową i mieszkaniową oraz potencjalny kierunkowy rozwój obszaru zainwestowania pod funkcje mieszkaniowe, mieszkaniowo-letniskowe, usługowe i produkcyjno-usługowe w północnej części gminy związany z występowaniem w tym rejonie słabych gleb oraz łatwą dostępnością komunikacyjną (droga krajowa nr 12),
- ochronę zasobów przyrody o znaczeniu regionalnym – obszar dolin rzecznych oraz korytarzy ekologicznych.

Ze względu na przesłanki stymulujące rozwój gminy istotne jest zachowanie zrównoważonego rozwoju. Środowisko przyrodnicze, potrzeby cywilizacyjne, wartości kulturowe, warunki życia oraz ład w przestrzeni powinny stanowić współzależne nurty działań w gospodarowaniu. Pomimo typowego rolniczego charakteru, gmina Tczów powinna wykorzystywać wysokie walory środowiska przyrodniczego oraz kulturowego w celu rozwoju turystyki oraz agroturystyki.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy jest zobrazowaniem spodziewanych i zaplanowanych w strategii gminy procesów rozwoju i ich wpływ na kształtowanie struktury przestrzennej. Zaplanowane zadanie inwestycyjne w sferze przestrzennej, które wyznaczają kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy Tczów, mają dążyć do jej rozwoju oraz poprawy warunków życia nie tylko w sferze przestrzennej, ale również w wymiarze

społecznym (kapitał ludzki i infrastruktura społeczna, kultura i dziedzictwo), wymiarze gospodarczym (rolnictwo i przedsiębiorczość) oraz środowiskowym (infrastruktura techniczna).

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy wskazuje główne kierunki rozwoju - obszary o określonych funkcjach:

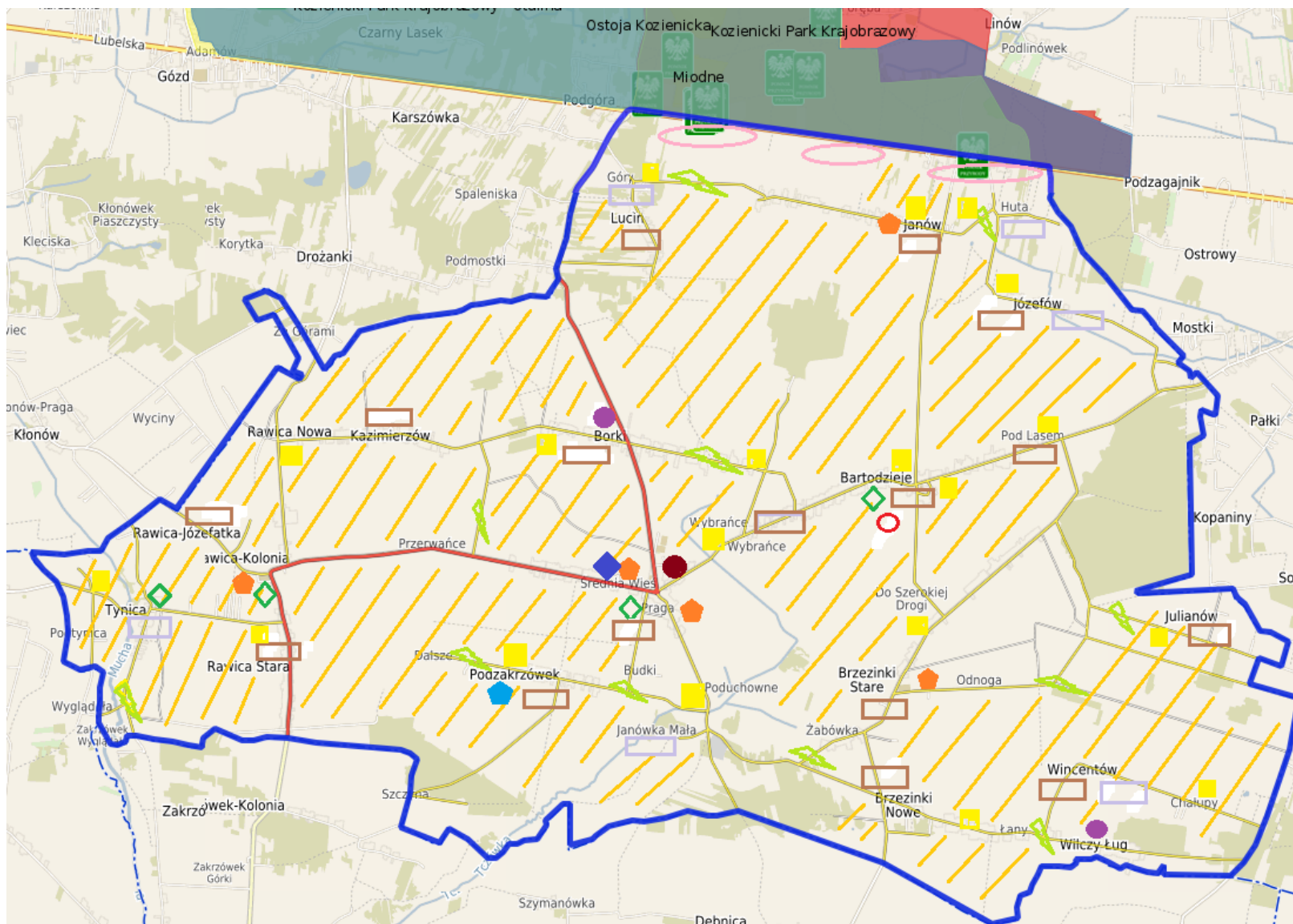
- rozwoju sieci osadniczej: obszary zabudowane i wskazane do zabudowy, tereny usługowe, tereny mieszkaniowo-usługowe i zabudowy zagrodowej, tereny produkcyjno-usługowe, w tym wielofunkcyjne oraz tereny mieszkaniowo-letniskowe i letniskowe;
- rozwoju komunikacji oraz infrastruktury technicznej
- kierunki rozwoju terenów otwartych: obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej o wiodącej funkcji rolniczej oraz obszary o wysokich walorach środowiska przyrodniczego stanowiące elementy sieci ekologicznej; w kierunkach zagospodarowania zróżnicowanych jakościowo obszarów rolniczej przestrzeni produkcyjnej gminy wyróżnić można:

- obszary o potencjalnych warunkach dla intensyfikacji produkcji rolniczej, w tym produkcji zdrowej żywności obejmują dobre, w skali gminy, warunki gleb dla rolnictwa w środkowych i południowo-wschodnich obszarach gminy,
- obszary średniointensywnego rolnictwa, w tym również produkcji zdrowej żywności uwarunkowane średnią jakością rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Obejmują ponad 30% użytków rolnych o słabszych w skali gminy warunkach naturalnych gleb, w tym użytki zielone, wskazane do ochrony, zachowania i powiększenia ich powierzchni,
- obszary predysponowane do zwiększania lesistości, to przede wszystkim grunty orne zaliczane do kompleksu żytniego słabego, gleby żytnie słabe, śródleśne grunty orne.

Kształtowanie polityki przestrzennej gminy Tczów powinno odbywać się w oparciu o następujące zasady:

- kreowanie warunków zmierzających do poprawy jakości życia lokalnej społeczności (wszystkich mieszkańców gminy),
- harmonijny i skoordynowany rozwój struktur osadniczych przy uwzględnieniu cech i walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz tradycji regionu,
- stałe i konsekwentne dążenie do kształtowania i poprawy ładu przestrzennego stanowiącego wartość ogólnospołeczną,
- ochrona takich obszarów jak tradycja i kultura,
- ochrona środowiska przyrodniczego i kulturowego przy założeniu racjonalnego ich wykorzystania dla potrzeb lokalnych i ponadlokalnych skorelowanego z procesem rozwoju społeczno-gospodarczego,
- bezpieczeństwo publiczne, ochrona zdrowia i życia ludzi, ochrona mienia,
- rozwój i modernizacja infrastruktury technicznej przy uwzględnieniu integralności wewnętrznej gminy oraz powiązań ponadlokalnych, służących wzmocnieniu konkurencyjności i spójności regionu.

Rysunek 1. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Tczów z głównymi planowanymi do realizacji zadaniami inwestycjami (opracowanie własne)

LEGENDA

- Sieć transportowa
- Droga krajowa nr 12
- Droga wojewódzka nr 733

GŁÓWNE OBSZARY ROZWOJU GMINY

- Tereny rozwoju produkcji rolniczej
- Tereny strefy wielofunkcyjnego rozwoju gminy
- Obszary potencjalnego rozwoju budownictwa mieszkalnego i zagrodowego
- Obszary potencjalnego rozwoju budownictwa mieszkaniowo-letniskowego

INWESTYCJE PLANOWANE DO REALIZACJI

- Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej
- Rozbudowa sieci wodociągowej wraz z przyłączami
- Rozbudowa sieci kanalizacyjnej wraz z przyłączami
- Budowa stacji uzdatniania wody
- Modernizacja źródła ciepła oraz montaż instalacji OZE w budynkach użyteczności publicznej
- Przebudowa dróg gminnych
- Rozbudowa oświetlenia ulicznego
- Budowa infrastruktury sportowej i rekreacyjnej
- Rozbudowa i modernizacja infrastruktury społecznej

IV. USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA I PROWADZENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ W GMINIE

Przedmiotem polityki przestrzennej jest przestrzeń, jej jakość z punktu widzenia ładu przestrzennego oraz zasoby wykorzystywane w procesie kształtowania zagospodarowania przestrzennego gminy. Podmiotem polityki przestrzennej jest samorząd gminny oraz jednostki gospodarcze i mieszkańcy. Polityka przestrzenna to świadoma i celowa działalność władz polegająca na racjonalnym kształtowaniu zagospodarowania przez właściwe użytkowanie przestrzeni zapewniające utrzymanie ładu przestrzennego i umożliwienie prawidłowego, efektywnego funkcjonowania systemu społeczno-gospodarczego gminy.

Nadrzędnym dokumentem planistycznym w zakresie gospodarki przestrzennej gminy Tczów jest Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Tczów przyjęte uchwałą Nr XXIII/181/2017 Rady Gminy Tczów z dnia 29.11.2017r. i zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Tczów przyjęta uchwałą Nr XXXI/174/2001 Rady Gminy Tczów z dnia 8 czerwca 2001r. oraz Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w obrębie geodezyjnym Brzezinki Stare w Gminie Tczów (Uchwała Nr LXXXIII/396/2024 Rady Gminy w Tczowie z dnia 15 kwietnia 2024r.).

Zgodnie z przyjętą w ustawie dnia 7 lipca 2023r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy zostanie zastąpione przez „Plan ogólny gminy”, który umożliwi każdej gminie planowanie zrównoważonego i harmonijnego rozwoju i zagospodarowania przestrzennego. Zgodnie z wytycznymi wszystkie gminy w Polsce powinny mieć opracowane plany ogólne do 1 stycznia 2026r. W planie ogólnym określa się strefy planistyczne oraz gminne standardy urbanistyczne, można określić również obszary uzupełnienia zabudowy. Plan ogólny stanowi bazę w zakresie ustalenia przeznaczenia terenu, rozmieszczenia inwestycji celu publicznego oraz określenia sposobów zagospodarowania i warunków zabudowy w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego oraz stanowi podstawę do wydania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Dokument „Plan ogólny gminy” stanowi bazę wyjściową do opracowania wszystkich planów zagospodarowania przestrzennego i jest aktem prawa miejscowego.

W zagospodarowaniu przestrzennym gminy nie przewiduje się zasadniczych zmian w stosunku do obecnie funkcjonującej struktury.

Głównymi funkcjami gospodarczymi gminy pozostaną nadal:

- rolnictwo i jego obsługa z ważnymi elementami gospodarki leśnej np. zalesienia nieużytków,
- podstawowa obsługa mieszkańców w ośrodku gminnym,
- drobne rzemiosło i usługi produkcyjne związane z aktywizacją gospodarczą gminy i tworzeniem nowych miejsc pracy poza rolnictwem,

- turystyka i agroturystyka w oparciu o walory przyrodniczo-krajobrazowe i wolne przestrzenie rolne.

W celu stworzenia szansy zaktywizowania rozwoju gospodarczego gminy, przewiduje się wprowadzenie strefy wielofunkcyjnego rozwoju w rejonie drogi krajowej nr 12. Wprowadza się również rozwój funkcji wypoczynkowej w obszarach gminy wyróżniających się atrakcyjnością krajobrazowo-przyrodniczą oraz dostępnością komunikacyjną.

Czynnikami decydującymi o kierunkach zmian w strukturze przestrzennej gminy są przede wszystkim infrastruktura techniczna i komunikacja oraz środowisko przyrodnicze i dziedzictwo kulturowe. Są to elementy, które warunkują dalszy rozwój przestrzenny gminy, który w znacznej mierze opiera się także na uwarunkowaniach społecznych i ekonomicznych przedmiotowego obszaru. Celami podstawowymi w zakresie wyznaczenia kierunków zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz docelowego przeznaczenia terenu jest zapewnienie wysokiej jakości życia mieszkańców, poprzez rozwój społeczny (np. zapewnienie prawidłowego funkcjonowania usług publicznych), gospodarczy (np. wprowadzanie nowych funkcji, rozwój przedsiębiorczości i wzrost efektywności rolnictwa), rozwój infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju. Podstawą osiągnięcia celów polityki przestrzennej i określenia kierunków rozwoju przestrzennego jest wykorzystanie uwarunkowań oraz położenia i powiązań zewnętrznych gminy, dotychczasowego zainwestowania i zagospodarowania gminy.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie Tczów wynikają z przyjętego i opisywanego wyżej modelu oraz wskazują pożądane działania w dziedzinie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej:

- uporządkowanie działań w zakresie opracowywania kompleksowych dokumentów planistycznych w postaci Planu ogólnego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w tym w zakresie spójności z dokumentami na szczeblu regionalnym;
- zrównoważone gospodarowanie przestrzenią, w szczególności w zakresie przeznaczonych terenów pod zabudowę mieszkaniową, rozwój usług wraz z rozwojem zabudowy letniskowej;
- dbanie o ład przestrzenny zwłaszcza przeciwdziałanie rozpraszaniu zabudowy, budowy na terenach otwartych oraz atrakcyjnych krajobrazowo i turystycznie;
- ochrona walorów przyrodniczych, krajobrazowych oraz kulturowych;
- przestrzeganie wymagań ochrony środowiska oraz ochrona prawna wszystkich form ochronnych przyrody;
- przeciwdziałanie degradacji środowiska;
- segregacja i gospodarcze wykorzystanie odpadów;
- utworzenie bazy turystycznej agroturystycznej z niezbędną infrastrukturą (ścieżki turystyczne, baza noclegowa, lokale gastronomiczne itp.);
- uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenie gminy;

- zwiększenie poziomu bezpieczeństwa oraz poprawa mobilności mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury drogowej i okołodrogowej (chodniki, ścieżki dla pieszych i rowerów, parkingi, przystanki, oświetlenie uliczne itp.), a także rozwój przyjaznego środowiska i odpowiadającego na potrzeby mieszkańców transportu, w tym zwiększenie dostępności do różnych form transportu;
- wspieranie rozwoju odnawialnych źródeł energii na terenie gminy i wykorzystanie OZE i efektywności energetycznej w budynkach użyteczności publicznej oraz mieszkalnictwie dla zmniejszenia zanieczyszczenia środowiska;
- wdrażanie procedur przygotowywania obszarów stanowiących ofertę gminy dla pozyskania inwestorów z zewnątrz;
- dbałość o higienę i estetykę miejsca zamieszkania, pracy i odpoczynku oraz osiągnięcie stanu ładu przestrzennego.

V. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI WYZNACZONE DLA GMINY TCZÓW

Zgodnie z ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (art. 5 pkt. 6b ustawy z dnia 6 grudnia 2006r. – tj. Dz. U. 2024 poz. 324) **obszar strategicznej interwencji** to określony w strategii rozwoju obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania, potencjałów rozwojowych, do którego jest kierowana interwencja publiczna łącząca inwestycje, w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne lub w zasoby ludzkie, finansowane z różnych źródeł, lub rozwiązania regulacyjne.

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze wyznacza obszary strategicznej interwencji, które odnoszą się do problemów utrudniających rozwój poszczególnych podregionów bądź potencjałów możliwych do wykorzystania w celu pobudzenia procesów rozwojowych w określonych częściach województwa. Wyznaczenie OSI umożliwia lepszą koordynację działań strategicznych wpisujących się w politykę rozwoju i planowania przestrzennego regionu. Ułatwia także przyporządkowanie właściwych narzędzi interwencji publicznej, co warunkuje większą skuteczność i efektywność podejmowanych działań. W województwie mazowieckim na poziomie regionalnym zostały wyznaczone dwa typy Obszarów Strategicznej Interwencji:

- problemowe - podregiony NUTS 3:
 - ciechanowski, ostrołęcki, płocki, radomski, siedlecki, żyrardowski,
 - warszawski zachodni, warszawski wschodni i miasto Warszawa,
- bieguny wzrostu – miejskie obszary funkcjonalne:
 - miejski obszar funkcjonalny Warszawy (region Warszawski stołeczny), jako istniejący biegun wzrostu,
 - miejskie obszary funkcjonalne miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze oraz Płocka, Siedlec i Żyrardowa, jako potencjalne bieguny wzrostu.

OSI na poziomie województwa obejmują również OSI z poziomu krajowego wskazane w Strategii Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 z perspektywą do 2030, tj. obszary zagrożone trwałą marginalizacją (101 gmin w województwie mazowieckim, położonych głównie przy granicach województwa) oraz miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze – Radom, Ciechanów, Ostrołęka, Pułtusk, Ostrów Mazowiecka, Gostynin, Sierpc i Kozenice.

OSI problemowe obejmują podregiony NUTS 3 województwa mazowieckiego i wyznaczone zostały w celu zniwelowania istniejących problemów i barier dla rozwoju nowych lub istniejących funkcji i poprawy warunków życia mieszkańców w podregionach województwa mazowieckiego. Interwencję w każdym OSI problemowym ograniczono do dwóch kluczowych obszarów tematycznych, których potencjał jest niedostatecznie wykorzystany bądź, które z uwagi na kumulację niekorzystnych czynników, negatywnie oddziałują na

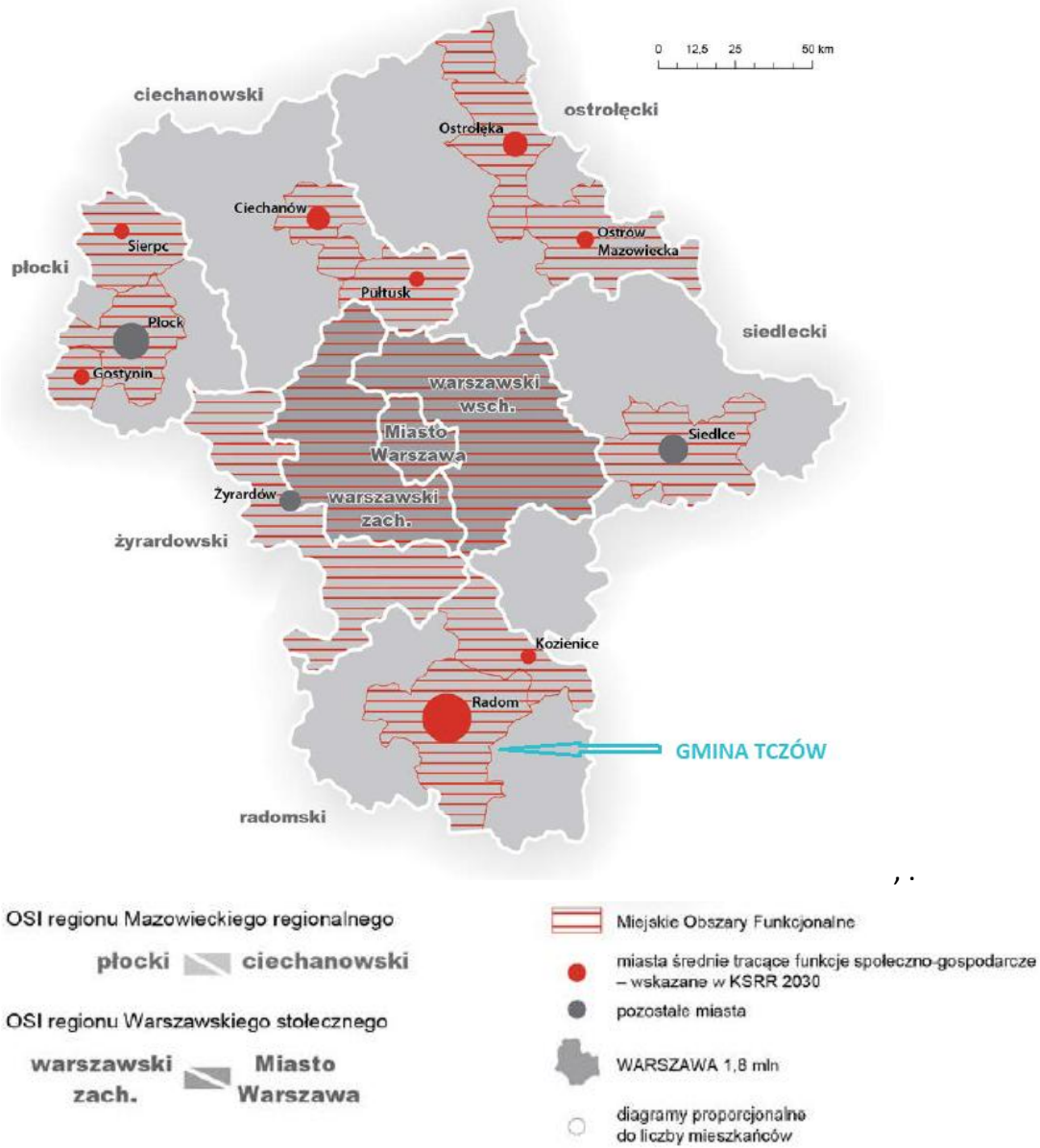
pozostałe sfery życia społeczno-gospodarczego, uniemożliwiając efektywne wykorzystanie istniejących potencjałów rozwojowych podregionów.

Bieguny wzrostu (istniejące i potencjalne) obejmujące miasta wraz z obszarami funkcjonalnymi (MOF). Istniejącym biegunem wzrostu jest Obszar Metropolitalny Warszawy, z Warszawą, jako miastem centralnym obszaru i jednocześnie ośrodkiem metropolitalnym rangi europejskiej. Potencjalne bieguny wzrostu tworzą miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze (miasta obniżającego się potencjału) – Radom, Ciechanów, Ostrołęka, Pułtusk, Ostrów Mazowiecka, Gostynin, Sierpc i Kozienice oraz pozostałe miasta subregionalne (miasta zagrożone marginalizacją) – Płock, Siedlce i Żyrardów, wraz z obszarami funkcjonalnymi. OSI – bieguny wzrostu oparte są na potencjale miast, jako centrów rozwoju społeczno-gospodarczego wraz z powiązanymi z nimi funkcjonalnie obszarami otaczającymi. Wsparcie kierowane do tego typu OSI będzie obejmować głównie działania ukierunkowane na efektywną współpracę między miastem a obszarami otaczającymi, ukierunkowaną na przewyższanie wspólnych problemów bądź wzmacnianie potencjałów w wymiarze ponadlokalnym. Działania prowadzone na obszarze poszczególnych Miejskich Obszarów Funkcjonalnych, będą przekładać się na poprawę konkurencyjności i spójności w skali całego podregionu, z korzyścią dla całego województwa.

Gmina Tczów została wpisana w Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze w regionalne Obszary Strategicznej Interwencji (OSI), jako obszar problemowy, jakim jest podregion radomski (NUTS-3). Interwencja w obszar zorientowana jest na pobudzenie społeczno-gospodarcze, w tym restrukturyzację branż przemysłowych, aktywizację zawodową osób długotrwale bezrobotnych, wzmocnienie bazy dochodowej samorządów lokalnych i poprawę warunków życia mieszkańców. Działania i zalecenia dla podregionu radomskiego OSI skoncentrowane są na:

1. Wsparciu rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru poprzez rozwój skoordynowanej oferty inwestycyjnej, w tym zapewnienie terenów inwestycyjnych i poprawę ich dostępności transportowej, zapewnienie atrakcyjnej oferty edukacyjnej i wzbogacenie bazy dydaktycznej, aktywizację osób bezrobotnych i wspieranie przedsiębiorczości, w tym przez wspieranie uczenia się przez całe życie, doradztwo i kształcenie zawodowe, zapewnienie opieki nad dziećmi, rozwój instytucji otoczenia biznesu, poprawę dostępu do infrastruktury zdrowotnej i specjalistycznej opieki zdrowotnej, rozwój strefy okołolotniskowej oraz budowę bazy logistycznej.
2. Poprawie dostępności obszaru poprzez rozwój transportu kolejowego z wykorzystaniem nowych i zmodernizowanych linii kolejowych oraz uzupełnienie sieci przystanków, rozwój i poprawę jakości zintegrowanego, niskoemisyjnego transportu zbiorowego oraz rozwój sieci tras rowerowych i infrastruktury dla pieszych.

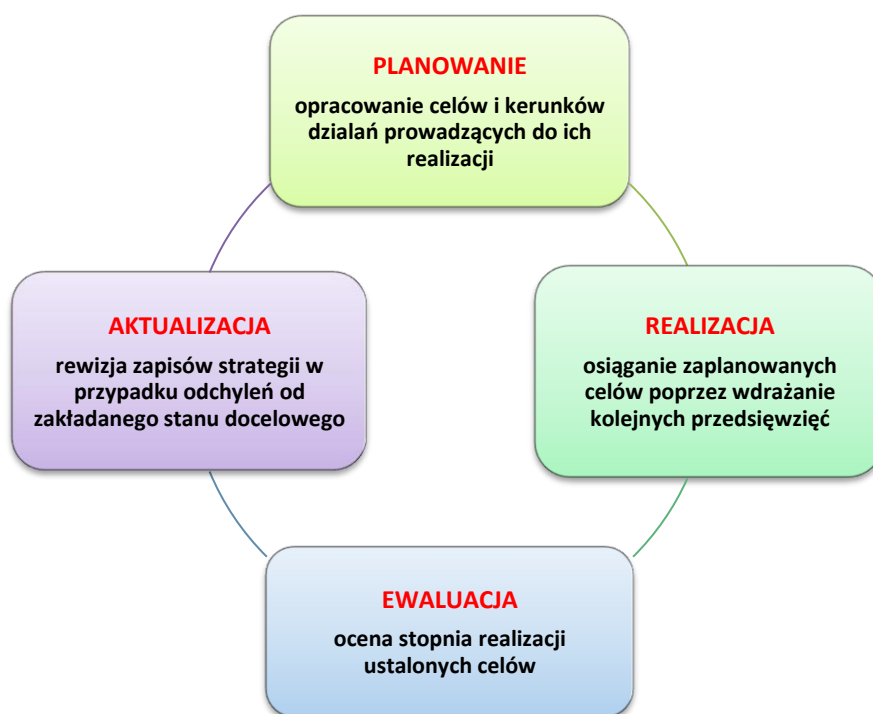
Rysunek 2. Obszar strategicznej interwencji województwa mazowieckiego (Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze)

VI. SYSTEM WDRAŻANIA, MONITORINGU, EWALUACJI I AKTUALIZACJI STRATEGII

Prawidłowy przebieg procesu realizacji założeń Strategii Rozwoju Gminy Tczów na lata 2024-2030 będzie kontrolowany poprzez odpowiednie jej wdrażanie, a następnie monitoring i ewaluację. Poprzez gromadzenie i analizę danych, wprowadzony zostanie system stałej kontroli i oceny efektów realizacji ustaleń strategii. Pozwoli to na identyfikację zaistniałych nieprawidłowości, a następnie rozwiązanie oraz zapobieganie ich negatywnym skutkom w przyszłości. Biorąc pod uwagę długookresowy charakter strategii należy podkreślić, że wdrażanie jej założeń jest procesem ciągłym, wymagającym stałego śledzenia zmian prawnych, gospodarczych, politycznych oraz elastyczności w dostosowaniu się do wytycznych w zakresie pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych. W efekcie realizowanych przedsięwzięć stopniowo będą osiągnane cele i w związku z tym będą zmieniały się priorytety.

Rysunek 3. Schemat planowania, wdrażania, ewaluacji i aktualizacji strategii

6.1. SYSTEM WDRAŻANIA STRATEGII

Wdrażanie strategii jest złożonym procesem, który wymaga dobrego przygotowania informacyjnego oraz stałej komunikacji z otoczeniem, opierającej się o pozyskiwanie obiektywnej informacji o jego przebiegu, skutkach i publicznym odbiorze. Monitoring ma na celu gromadzenie oraz analizę danych na temat przebiegu realizacji danego programu, pozwala na zidentyfikowanie ewentualnych nieprawidłowości w jego realizacji i wprowadzanie niezbędnych korekt umożliwiających osiągnięcie wcześniejszych założeń.

Za wdrożenie strategii odpowiedzialny jest Wójt Gminy Tczów, natomiast za prowadzenie procesu monitorowania odpowiedzialny jest Zespół ds. Strategii Rozwoju powołany przez Wójta Gminy. Zespół ds. Strategii Rozwoju będzie się zbierał co najmniej raz na dwa lata, a do jego zadań należeć będzie m.in.:

- przedstawienie wniosków z realizacji poszczególnych celów strategicznych,
- monitorowanie oraz ocena wdrażania poszczególnych działań priorytetowych,
- gromadzenie i analizowanie informacji w układzie przedstawionego zestawu wskaźników,
- sporządzenie, co najmniej dwóch raportów z realizacji dokumentu i przedstawienie ich Radzie Gminy na sesji,
- opublikowanie wyników sprawozdawczości na stronie internetowej Urzędu Gminy.

Rada Gminy analizować będzie postępy w realizacji strategii poprzez akceptację sprawozdań z realizacji strategii rozwoju oraz uwzględnienie zadań zaplanowanych do realizacji przy przyjmowaniu budżetu gminy i wieloletnich planów inwestycyjnych lub innych dokumentów strategicznych o znaczeniu lokalnym.

Realizacja niektórych planowanych zadań w strategii wymaga również współpracy z gminami sąsiednimi, powiatem oraz województwem i ich jednostkami organizacyjnymi. Współpraca ta może obejmować wymiar merytoryczny i finansowy, w tym przekazanie dotacji na realizację konkretnego projektu.

Informacje na temat stanu wdrożenia strategii rozwoju będą przekazywane mieszkańcom, jak również wszystkim zainteresowanym podmiotom za pośrednictwem strony internetowej Urzędu Gminy w Tczowie, a także podczas spotkań z różnymi grupami społecznymi, w tym mieszkańcami, przedsiębiorcami, organizacjami pozarządowymi itp.

6.2. SYSEM MONITORINGU REALIZACJI STRATEGII

Określenie systemu monitorowania umożliwi gromadzenie bieżących danych dotyczących postępów we wdrażaniu oraz osiąganiu celów założonych w strategii rozwoju. Pozwoli również na obserwację rezultatów prowadzonych działań, a w razie potrzeby na wprowadzenie niezbędnych korekt oraz aktualizacji dokumentu. Zakres monitoringu strategii rozwoju wyznaczają określone w niej cele strategiczne i operacyjne, działania priorytetowe oraz zaplanowane przedsięwzięcia. Monitoring strategii prowadzony będzie w zakresie finansowym i rzeczowym. Zakres finansowy dotyczyć będzie monitorowania poprawności oraz efektywności wydawanych środków, a zakres rzeczowy związany będzie z efektywnością podejmowanych działań oraz postępem we wdrażaniu dokumentu.

Monitorowanie przebiegu rozwoju społecznego i gospodarczego oraz zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy będzie procesem ciągłym. Sporządzany raport powinien wskazywać na zachodzące przeobrażenia i tendencje rozwoju oraz umożliwiać dokonywanie oceny stopnia realizacji zapisanych celów, które mierzone będą za pomocą corocznych zmian wskaźników realizacji strategii.

6.3. EWALUACJA

Strategia Rozwoju Gminy Tczów została opracowana na poziomie celów i planowanych działań, a jej wdrażanie będzie się odbywało w dużej mierze poprzez realizację regionalnych

programów operacyjnych i programów rządowych, a system realizacji strategii będzie prowadzony poprzez system ewaluacji.

Ewaluacja ma na celu poprawę jakości, skuteczności i spójności realizacji strategii rozwoju w odniesieniu do konkretnych problemów gminy, z jednoczesnym uwzględnieniem celów strategicznych podejmowanych działań. Jej zadaniem jest sprawdzenie czy w wyniku podejmowanych działań powstały oczekiwane rezultaty oraz czy wpłynęły one na osiągnięcie wyznaczonych celów.

Ewaluacja strategii będzie prowadzona w celu określenia rzeczywistych efektów zrealizowanych projektów, a jej ocena opierać się będzie na pięciu zasadniczych kryteriach:

- skuteczność – pozwala określić czy zostały osiągnięte cele strategii założone na etapie programowania,
- efektywność – pozwala ocenić poziom ekonomiczności strategii,
- użyteczność – pozwala ocenić zgodności celów strategii z faktycznymi problemami i potrzebami grupy docelowej,
- trafność – obrazuje do jakiego stopnia cele strategii odpowiadają potrzebom danego obszaru,
- trwałość – pozwala określić na ile można się spodziewać, że pozytywne zmiany wywołane oddziaływaniem Strategii będą trwać po jej zakończeniu.

Ewaluacja zadań zawartych w Strategii Rozwoju Gminy Tczów na lata 2024-2030 zostanie podzielona na następujące części:

- *ewaluacja ex-ante* (przed realizacją strategii) – stanowiąca instrument ułatwiający podejmowanie spójnych decyzji (ocena ta została przeprowadzona przed opracowaniem strategii);
- *ewaluacja on-going* (na bieżąco) – instrument obserwacji prowadzonej przez Zespół ds. Strategii Rozwoju, który będzie przygotowywał sprawozdanie z realizacji strategii, co najmniej raz na dwa lata;
- *ewaluacja mid-term* (w połowie okresu realizacji) – służąca przede wszystkim, jako instrument, w wyniku którego nastąpi aktualizacja strategii,
- *ewaluacja ex-post* (na zakończenie realizacji strategii) – służąca ocenie zgodności i efektywności zrealizowanych działań w ramach strategii z założeniami i celami przyjętymi w niniejszym dokumencie.

6.4. AKTUALIZACJA DOKUMENTU

Przyjęto, że Strategia Rozwoju Gminy Tczów na lata 2024-2030 ma formułę otwartą, co oznacza, że w przypadku zmian zarówno zewnętrznych, jak i wewnętrznych uwarunkowań społecznych i gospodarczych oraz wykreowania nowych projektów – możliwa będzie jej aktualizacja. Co najmniej dwukrotnie w trakcie obowiązywania dokumentu analizowane będą postępy w realizacji zapisów, celem podjęcia decyzji dotyczącej potrzeby uaktualnienia jej założeń.

Z wnioskiem o aktualizację strategii rozwoju może wystąpić Wójt Gminy Tczów, Zespół ds. Strategii Rozwoju, przynajmniej 3 członków Rady Gminy. Rada Gminy, jako instytucja kontrolna i uchwałodawcza będzie mieć za zadanie analizowanie i zatwierdzanie wniosków o zmianę treści dokumentu, a także jego aktualizację poprzez podjęcie stosownej uchwały w tej sprawie.

6.5. WSKAŹNIKI REALIZACJI STRATEGII

Przy konstruowaniu systemu wskaźników starano się ograniczyć ich liczbę do minimum, a także wykorzystać przede wszystkim te, których wartości można monitorować w oparciu o ogólnodostępne statystyki, np. GUS, BDL, dane sprawozdawcze z referatów Urzędu Gminy, odpowiedzialnych za realizację poszczególnych działań, dane sprawozdawcze z jednostek podległych gminie i instytucji, stowarzyszeń, związków itp. działających na terenie gminy oraz dane pochodzące z przeprowadzonych badań ilościowych i jakościowych (badania opinii publicznej, ankietyzacja, spotkania konsultacyjne itp.).

Tabela 6. Wskaźniki monitorowania realizacji celów strategii

CEL STRATEGICZNY I: WYSOKI POZIOM USŁUG SPOŁECZNYCH ORAZ AKTYWNE I ZINTEGROWANE SPOŁECZEŃSTWO	
CEL OPERACYJNY	NAZWA WSKAŹNIKA
1.1. Zapewnienie wysokiej jakości usług społecznych i zdrowotnych	<ul style="list-style-type: none"> - liczba zajęć pozaszkolnych, imprez sportowych, kulturalnych itp. organizowanych dla dzieci i młodzieży [szt.] - liczba osób korzystających z form wsparcia dla seniorów [os.] - liczba małych dzieci przebywających w żłobkach, klubach dziecięcych [os.] - liczba osób posiadająca dostęp do Internetu [os.] - liczba zlikwidowanych barier architektonicznych [szt.] - kwota wydatków na doposażenie OSP [zł]
1.2. Rozwój infrastruktury społecznej	<ul style="list-style-type: none"> - liczba budynków użyteczności publicznej poddanych termomodernizacji [szt.] - liczba przebudowanych/rozbudowanych/zmodernizowanych i dostosowanych do nowych potrzeb budynków użyteczności publicznej [szt.] - liczba wybudowanych/przebudowanych obiektów sportowych i rekreacyjnych [szt.] - liczba doposażonych obiektów oświatowych [szt.]
1.3. Rozwój tożsamości oraz aktywizacja mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> - liczba stowarzyszeń, organizacji pozarządowych działających w gminie/lub realizujących zadania publiczne [szt.] - liczba liderów lokalnych [szt.] - liczba form aktywności związanej z historią i tradycjami gminy [szt.]

	<ul style="list-style-type: none"> - liczba imprez w kalendarzu gminnym [szt.] - liczba wolontariuszy [os.]
1.4. Przeciwdziałanie zjawiskom wykluczenia społecznego oraz wzrost efektywności w rozwiązywaniu problemów społecznych	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób korzystających z pomocy GOPS [os.] - liczba zrealizowanych programów profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży w ramach przeciwdziałania zjawiskom patologicznym w rodzinach [szt.] - liczba zrealizowanych szkoleń, kursów i innych form pomocy dla osób bezrobotnych oraz zainteresowanych prowadzeniem własnej działalności [szt.]
CEL STRATEGICZNY II INTENSYFIKACJA ROZWOJU GOSPODARCZEGO GMINY W OPARCIU O POSIADANE ZASOBY I WALORY	
CEL OPERACYJNY	NAZWA WSKAŹNIKA
2.1. Rozwój efektywnego i wyspecjalizowanego rolnictwa, w tym rolnictwa ekologicznego	<ul style="list-style-type: none"> - liczba specjalistycznych gospodarstw rolnych [szt.] - liczba gospodarstw agroturystycznych [szt.] - liczba przeprowadzonych szkoleń dla rolników [szt.] - liczba działań promocyjnych lokalnej produkcji rolnej i rolnictwa ekologicznego [szt.] - liczba zorganizowanych spotkań dla rolników oraz liczba uczestników tych spotkań [szt.]
2.2. Wsparcie rozwoju różnorodnej przedsiębiorczości	<ul style="list-style-type: none"> - powierzchnia nowych terenów przeznaczonych pod działalność gospodarczą [ha] - liczba powstałych nowych przedsiębiorstw [szt.] - liczba osób bezrobotnych [os.] - liczba działań promocyjnych wspierających rozwój przedsiębiorczości [szt.] - liczba działań promujących atrakcyjność terenów dla potencjalnych inwestorów [szt.]
2.3. Rozwój agroturystyki oraz promocja gminy	<ul style="list-style-type: none"> - liczba nowych produktów/miejsc turystycznych [szt.] - liczba przeprowadzonych akcji promujących gminę [szt.] - liczba zorganizowanych imprez turystycznych promujących walory gminy [szt.] - długość powstałych dróg dla pieszych i rowerów [km]
CEL STRATEGICZNY III FUNKCJONALNA I ATRAKCYJNA PRZESTRZEŃ DO ŻYCIA I INWESTOWANIA	
CEL OPERACYJNY	NAZWA WSKAŹNIKA
3.1. Rozbudowa nowoczesnej infrastruktury technicznej	<ul style="list-style-type: none"> - długość wyremontowanych i przebudowanych [km] - długość wybudowanych dróg [km]

	<ul style="list-style-type: none"> - liczba powstałej infrastruktury okołodrogowej (parkingi, chodniki, przystanki, drogi dla rowerów itp.) [m², szt. km] - długość zmodernizowanej sieci wodociągowej [km] - liczba wybudowanych/zmodernizowanych stacji uzdatniania wody [szt., wydajność] - długość nowowybudowanej sieci wodociągowej [km] - długość zmodernizowanej sieci kanalizacyjnej [km] - długość wybudowanej sieci kanalizacyjnej [km] - liczba powstałych przydomowych oczyszczalni ścieków [szt.] - długość powstałej sieci gazowej [km] - liczba nowych punktów oświetlenia ulicznego [szt.] - długość wybudowanej linii oświetlenia drogowego [km] - ilość wymienionych opraw oświetleniowych na energooszczędne [szt.] - kwota wydatków na doposażenie OSP [zł]
<p>3.2. Ochrona zasobów środowiska naturalnego oraz promocja odnawialnych źródeł energii</p>	<ul style="list-style-type: none"> - liczba zmodernizowanych/przebudowanych źródeł ciepła [szt.] - liczba wybudowanych instalacji OZE [szt.] - liczba działań promocyjnych w zakresie OZE [szt.] - ilość odpadów zebranych z terenu gminy w sposób selektywny [Mg] - ilość odebranej folii rolniczej i innych odpadów pochodzących z działalności rolniczej [mg] - ilość zebranego azbestu [Mg] - liczba zlikwidowanych dzikich wysypisk [szt.]
<p>3.3. Racjonalna polityka przestrzenna kluczym narzędziem zrównoważonego rozwoju gminy</p>	<ul style="list-style-type: none"> - opracowanie i przyjęcie przez Radę Gminy Planu ogólnego - powierzchnia wykupionych i uzbrojonych terenów inwestycyjnych [ha]

VII. RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

W celu skutecznej realizacji Strategii Rozwoju Gminy Tczów na lata 2024-2030, samorząd jako jej operator oraz inicjator będzie poszukiwał wszelkich dostępnych źródeł, narzędzi, metod i możliwości realizacji określonych celów, aby urzeczywistnić zaproponowaną w dokumencie wizję rozwoju gminy. W części planistycznej dokumentu zaproponowane zostały jedynie zadania priorytetowe dla rozwoju gminy wraz z kosztami i źródłami finansowania. Koszty pozostałych planowanych zadań będą analizowane na bieżąco i umieszczane w planach finansowych gminy. Niektóre zadania będą realizowane z własnych środków, inne z dofinansowaniem z zewnątrz. Potencjalnymi źródłami finansowania działań umieszczonych w strategii są:

- środki własne gminy,
- środki budżetu państwa,
- rządowe programy inwestycyjne przeznaczone dla samorządów,
- fundusze europejskie dostępne w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Społecznego, Inicjatywy Wspólnotowych oraz Wspólnej Polityki Rolnej,
- inne fundusze ze źródeł europejskich np. fundusze norweskie oraz fundusze Europejskiego Obszaru Gospodarczego,
- pożyczki, kredyty bankowe,
- środki prywatne, które mogą zostać wykorzystane do współfinansowania projektów realizowanych w ramach programów operacyjnych lub w formule partnerstwa publiczno-prywatnego,
- inne środki publiczne.

Podstawą do określenia ram finansowych działań strategicznych stanowić będzie budżet gminy oraz wieloletnia prognoza finansowa. W celu oddania realności prognozy oraz rzetelności finansowego przedstawienia planowanych działań, na bieżąco analizowana jest możliwość pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania działalności, w tym kierunków działań przewidzianych w strategii, zarówno stanowiących wydatki bieżące, jak i majątkowe.

VIII. ŚRODOWISKOWE UWARUNKOWANIA REALIZACJI PLANU STRATEGICZNEGO

W celu eliminacji ewentualnego negatywnego oddziaływania na środowisko przyrodnicze przeprowadzanych w ramach strategii inwestycji przewiduje się działania zapobiegawcze oraz bezwzględne respektowanie rygorów ochronnych określonych przepisami prawa dla poszczególnych obszarów cennych przyrodniczo. Ze względu na charakter i skalę planowanych działań ujętych w dokumencie nie przewiduje się wystąpienia zagrożeń dla środowiska naturalnego oraz zdrowia i życia ludzi. Teren, na którym prowadzone będą działania inwestycyjne nie wykracza poza granice administracyjne gminy Tczów. Zalecenia ogólnobudowlane łagodzące ewentualne niekorzystne oddziaływania planowanych inwestycji na środowisko:

- bezwzględne przestrzeganie przepisów BHP i przepisów przeciwpożarowych, zapewnienie zaplecza socjalnego
- odpowiednie oznakowanie obszarów prowadzenia prac budowlanych
- zachowanie wysokiej kultury prowadzenia robót w szczególności poprzez: stosowanie sprawnego technicznie sprzętu, korzystanie z urządzeń o niskich parametrach emisji zanieczyszczeń, ograniczanie czasu pracy maszyn, systematyczne sprzątanie placów budowy, odpowiednią gospodarkę odpadami, a także zabezpieczenie przed niekorzystnym wpływem na zwierzęta, rośliny oraz wody gruntowe i powierzchniowe.

ŚRODKI I ZALECENIA ŁAGODZĄCE NIEKORZYSTNE ODDZIAŁYWANIA DZIAŁAŃ INWESTYCYJNYCH ZAWARTYCH W STRATEGII NA POSZCZEGÓLNE ELEMENTY ŚRODOWISKA

WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE

- zachowanie szczególnej ostrożności w czasie prowadzenia prac w sąsiedztwie cieków i zbiorników wodnych
- zabezpieczenie/uszczelnienie terenów zapleczy budów (magazynowanie substancji, materiałów oraz odpadów w sposób eliminujący kontakt z wodami opadowymi i gruntowymi)
- zapewnienie pracownikom przedsiębiorstw budowlanych dostępu do przenośnych toalet
- stosowanie w budowanych i modernizowanych budynkach rozwiązań technicznych mających na celu ograniczenie zużycia wody
- zagwarantowanie odpowiedniego spływu wód opadowych i roztopowych z terenów nieprzepuszczalnych oraz ich oczyszczania ze względu na rodzaj odbiornika

POWIETRZE ATMOSFERYCZNE

- zachowanie wysokiej kultury prowadzenia robót przez systematyczne sprzątanie placów budowy, zraszanie wodą placów budowy (zależnie od potrzeb), ograniczenie do minimum czasu pracy silników spalinowych maszyn i samochodów budowy, stosowanie osłon na urządzenia, maszyny i pojazdy, ograniczające pylenie

- promowanie ruchu rowerowego i pieszego, poprzez budowę nowych lub modernizację istniejących ciągów rowerowych i chodników
- ograniczenie zmniejszania powierzchni terenów zielonych na terenach zurbanizowanych,
- wprowadzenie pasów zieleni izolacyjnej, ograniczającej uciążliwości wywołane ruchem komunikacyjnym (hałas, zanieczyszczenia pyłowe)

LUDZIE

- ograniczenie czasu pracy maszyn budowlanych do niezbędnego minimum w celu zmniejszenia emisji spalin oraz hałasu
- stosowanie systemów zabezpieczających rusztowania oraz maszyny i urządzenia podczas remontów i innych prac budowlanych (przepisy bhp), ograniczające jednocześnie uciążliwości przez nie wywoływane
- stosowanie roślinności izolacyjnej (głównie wzdłuż ciągów komunikacyjnych)

ŚWIAT ZWIERZĄT

- wykonanie inwentaryzacji budynków przed przystąpieniem do prac budowlanych (termomodernizacyjnych) pod kątem występowania ptaków oraz nietoperzy
- prowadzenie prac poza okresem lęgowym ptaków oraz rozrodu lub hibernacji nietoperzy i innych gatunków istotnych pod względem przyrodniczym
- ograniczenie inwestycji na terenach bytowania, gniazdowania i żerowania dzikich zwierząt
- prowadzenie prac w możliwie najkrótszym czasie
- stosowanie zastępczych schronień dla ptaków i nietoperzy (w postaci skrzynek podociepleniowych i natynkowych) w czasie prowadzenia prac termomodernizacyjnych budynków

ŚWIAT ROŚLIN

- zachowanie obszarów biologicznie czynnych o powierzchni proporcjonalnej do powierzchni zagospodarowania
- wprowadzanie nowych obszarów zieleni urządzonej, dostosowanej do warunków siedliskowych oraz współgrającej z otoczeniem
- prowadzenie ręcznych wykopów w sąsiedztwie systemów korzeniowych oraz zabezpieczenie pni drzew narażonych na otarcia w czasie wykonywania prac budowlanych

POWIERZCHNIA ZIEMI

- przestrzegania prawidłowej gospodarki odpadami
- przed rozpoczęciem prac ziemnych zebranie warstwy wierzchniej gleby (humus), a po zakończeniu prac – rozplantowanie na powierzchni terenu

KRAJOBRAZ

- zintegrowanie nowych przedsięwzięć inwestycyjnych z istniejącą rzeźbą terenu i zagospodarowaniem
- utrzymanie jak największe powierzchni zieleni

KLIMAT

- utrzymanie zieleni na terenach zurbanizowanych
- wzrost wykorzystania OZE

ZABYTKI I DOBRA MATERIALNE

- planowanie nowych inwestycji w harmonii z istniejącym krajobrazem i historycznym układem przestrzennym, odpowiednie wyeksponowanie obiektów zabytkowych o wysokich wartościach artystycznych, historycznych i kulturowych
- prowadzenie prac remontowych obiektów zabytkowych w uzgodnieniu z Konserwatorem Zabytków

Inwestycje przewidziane do wykonania w strategii realizowane będą głównie w obszarach zmienionych antropogenicznie, zurbanizowanych, przekształconych w wyniku działalności człowieka. Nie przewiduje się lokalizacji inwestycji na terenach podlegających rygorom ochronnym. Realizacja planowanych działań przyniesie pozytywne skutki dla środowiska oraz wpłynie na poprawę warunków życia mieszkańców gminy Tczów.

IX. WYTYCZNE DLA SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH

Elementem systemu realizacji strategii są wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych, czyli obowiązkowych lub fakultatywnych planów i programów m.in. gminnego programu rewitalizacji, gminnego programu opieki nad zabytkami, planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, programu ochrony środowiska. Tego typu dokumenty powinny wpisywać się w zintegrowaną strategię i stanowić niezbędną jej uszczegółowienie. Zgodność tych dokumentów wykonawczych powinna odnosić się do:

- zgodności na poziomie wizji – sprawdzenia czy dokument jest spójny i opowiada na główną koncepcję gminy zawartą w Strategii,
- zgodności na poziomie celów – cele zaplanowane w dokumentach programowych niższego rzędu muszą wpisywać się w realizację celów zaplanowanych w strategii,
- zgodność na poziomie zaplanowanych efektów – dokumenty wykonawcze powinny przyczynić się do osiągnięcia wskaźników zaplanowanych w strategii,
- zgodność na poziomie wytycznych i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej.

Tabela 7. Wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych

Obszar tematyczny	Dokumenty na poziomie lokalnym	Aktualność dokumentu, wytyczne i zalecenia
Planowanie przestrzenne	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy	Uchwała Nr XXXI/174/2001 Rady Gminy Tczów z dnia 8 czerwca 2001r. w sprawie uchwalenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Tczów. Zgodnie z ustawą z dnia 7 lipca 2023r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym „plan ogólny” zastępuje studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. W momencie opracowywania planu ogólnego należy uwzględnić zaplanowany w Strategii model rozwoju, jak i rekomendacje do poszczególnych terenów.
	Miejscowy plany zagospodarowania przestrzennego gminy	Uchwała Nr LXXXIII/396/2024 Rady Gminy Tczów z dnia 15 kwietnia 2024r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w obrębie geodezyjnym Brzezinki Stare w Gminie Tczów. Gmina rozważy zasadność opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla innych obszarów.
	Gminny Program Rewitalizacji	Gmina nie planuje opracowania dokumentu ze względu na swój charakter, rzeczywiste uwarunkowania oraz potrzeby.
Energetyka, ochrona	Plan gospodarki	Należy rozważyć konieczność opracowania dokumentu

środowiska i adaptacja do zmian klimatu	niskoemisyjnej dla gminy	
	Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla gminy	Należy rozważyć konieczność opracowania dokumentu
	Program ochrony środowiska dla gminy	Należy rozważyć konieczność opracowania dokumentu
	Program usuwania wyrobów zawierających azbest dla gminy	Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Tczów jest zgodny z treścią zapisów w niniejszej strategii. Należy rozważyć konieczność opracowania aktualizacji.
Ochrona i opieka nad zabytkami oraz zarządzanie dziedzictwem	Program Opieki nad Zabytkami dla gminy	Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Tczów na lata 2023-2026 (Uchwała Nr LXIII/318/2022 Rady gminy Tczów z dnia 30.12.2022r.)
Polityka społeczna	Strategia rozwiązywania problemów społecznych dla gminy	Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Tczów na lata 2021-2027 (Uchwała Nr XXXV/181/2020 Rady Gminy Tczów z dnia 30.12.2020r.)
	Dokumenty sektorowe	Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii na rok 2025 dla Gminy Tczów (Uchwała Nr XI/57/2024 Rady Gminy Tczów z dnia 30.12.2024r.). Dokument jest uchwalony na rok i wpisuje się w cel operacyjny: 1.1. Zapewnienie wysokiego standardu usług społecznych i zdrowotnych oraz 1.4. Przeciwdziałanie zjawiskom wykluczenia społecznego oraz wzrost efektywności w rozwiązywaniu problemów społecznych
		Roczny program współpracy Gminy Tczów z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na 2025 rok (Uchwała Rady Gminy Tczów Nr X/40/2024 z dnia 28.11.2024r.)
		Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Tczów na lata 2023-2025 (Uchwała Nr LXVIII/343/2023 Rady Gminy Tczów z dnia 29.05.2023r.), wpisuje się w cel operacyjny: 1.1. Zapewnienie wysokiego standardu usług społecznych i zdrowotnych oraz 1.4. Przeciwdziałanie zjawiskom wykluczenia społecznego oraz wzrost efektywności w rozwiązywaniu problemów społecznych
		Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na

		<p>lata 2021-2024 (Uchwała Nr XXXV/182/2020 Rady Gminy Tczów z dnia 30.12.2020r.)</p> <p>Dokument aktualny, będzie wymagał aktualizacji w okresie obowiązywania Strategii.</p>
		<p>Program opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt na terenie Gminy Tczów w 2024 roku (Uchwała Nr II/8/2024 Rady Gminy Tczów z dnia 20.05.2024r.).</p>
		<p>Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych w gminie Tczów na lata 2022-2025 (Uchwała Nr LIX/299/2022 Rady gminy Tczów z dnia 29.08.2022r.)</p>
Zarządzanie kryzysowe	Gminny plan zarządzania kryzysowego	<p>Dokument, wraz z innymi dotyczącymi wystąpienia zagrożenia (w tym dokumenty zastrzeżone) – aktualne. Określają zadania bezpieczeństwa na poziomie gminnym i nie są zależne od zapisów strategii, stanowią zapisy prawa ogólnego.</p>
Finanse publiczne	Wieloletnia prognoza finansowa gminy	<p>Wieloletnia prognoza finansowa Gminy Tczów na lata 2024-2031 (Uchwała Nr XI/63/2024 Rady Gminy Tczów z dnia 30.12.2024r.), która ukazuje sytuację finansową i zamierzenia budżetowe gminy.</p>

BIBLIOGRAFIA

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Tczów,
- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w obrębie geodezyjnym Brzezinki Stare w Gminie Tczów
- Raport o stanie gminy Tczów za 2020 rok,
- Raport o stanie gminy Tczów za 2021 rok,
- Raport o stanie gminy Tczów za 2022 rok,
- Raport o stanie gminy Tczów za 2023 rok,
- Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze,
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030),
- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 z perspektywą do 2030,
- Regionalny Plan Transportowy Województwa Mazowieckiego w perspektywie do 2030 roku (marzec 2022),
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego.

SPIS TABEL, RYSUNKÓW I WYKRESÓW

Tabela 1. Plan strategiczny rozwoju gminy Tczów– cele strategiczne i operacyjne	35
Tabela 2. Cel strategiczny, cele operacyjne, kierunki działań/zadania w sferze społecznej	39
Tabela 3. Cel strategiczny, cele operacyjne, kierunki działań/zadania w sferze gospodarczej.....	41
Tabela 4. Cel strategiczny, cele operacyjne, kierunki działań/zadania w sferze środowiskowo-przestrzennej	42
Tabela 5. Zadania wspierające realizację celów strategicznych.....	44
Tabela 6. Wskaźniki monitorowania realizacji celów strategii.....	61
Tabela 7. Wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych	68
Rysunek 1. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Tczów z głównymi planowanymi do realizacji zadaniami inwestycjami (opracowanie własne).....	50
Rysunek 2. Obszar strategicznej interwencji województwa mazowieckiego (Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze)	57
Rysunek 3. Schemat planowania, wdrażania, ewaluacji i aktualizacji strategii	58

ZAŁĄCZNIK Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Tczów